Cem Akaş

Gitmeyecekler için

Urbino

§ ROMAN

CEM AKAŞ

1968'de Mannheim, Almanya'da doğdu. İlk öykü kitabı *Noktanın Kesişimleri Antolojisi* 1990'da yayımlandı.

Başlıca Yapıtları: *7* (1992), *Suç ve Ceza* (1992), *Olgunluk Çağı Üçlemesi* (2001), *r* (2002), *Kant Kulubü* (2004).

www.cemakas.com

GİTMEYECEKLER İÇİN URBİNO

divertimento

Cem Akaş

§

Türkçe Edebiyat **112**

Gitmeyecekler İçin
Urbino
Cem Akaş

Yayına hazırlayan: Çiğdem Su
Kapak tasarım: Utku Lomlu
Dizgi: Bahar Kuru

© 2007, Cem Akaş
© 2007; bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Şubat 2007
ISBN: 975 - 289 - 371 - 6

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Tel: (0212) 674 97 23
Fax: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Fax: (212) 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Fax: (212) 519 33 00
e-posta: everest@alfakitap.com
www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

gitmeden götürdüğü için, Esra'ya...

İÇİNDEKİLER

İkizler 1

Tanıklar 25

Urbino 57

GİTMEYECEKLER İÇİN URBİNO

İkizler

BİRİNCİ SAAT: TEMEL İHANET

Arabayı otoparka bırakıp Porta Valbona'dan kente gittiğimizde saat dokuzu biraz geçiyor ortalık daha tam kararmamış sana istersen arabada bekle diyorum ama sen istemiyorsun iyi mi oldu şimdi bilmiyorum işleri karıştıran biraz da senin benimle gelmen oldu

Saçmaladığını söylemem gerekmiyor herhalde sen de biliyorsun o kadarını tam tersine vakitlice bitmesi öyle mümkün oldu ama evet seninle kırtasiye dükkanına girseydim uzardı

Via G. Mazzini'nin hemen başında solda sevimli bir kırtasiye dükkanı var evet ben giriyorum oraya seni dışarıda bırakıyorum polislerin geleceğini bilmiyorum elbette Paolo dükkanı kapatmak üzere o sırada adını henüz bilmiyorum

çok da merak ediyor değilim ama dükkandan çıkmadan öğreneceğimden hiç kuşkum yok defterleri görmek istediğimi söylüyorum nasıl birşey aradığımı soruyor cinayetlerimi yazacağım bir defter istiyorum ama sizin önerilerinize açığım diyorum yüzüme bakıyor yüzüme bakmasını seviyorum erkekler öyle baktıklarında gerçekten tatlı oluyorlar insanın içinden hiçbirine birşey yapası gelmiyor sonra gülümsüyor ilgi çekmeye çalıştığımı ya da bir yazar adayı olduğumu düşünüyor herhalde ama kesinlikle yazar değil o kadar büyütemiyor beni gözünde dükkanın arka tarafını işaret ediyor dükkan demek de garip geliyor dehliz gibi bir yer çünkü önce siz sevgili Alphonse diyorum adım Paolo diye düzeltiyor işte başlıyor diye düşünüyorum

Seni beklerken sıkılıyorum biraz yukarı doğru yürüyeyim diyorum daha geç değil hiç ama az insan var sokakta sonra sağdan Via Stallace'den koşma sesleri geliyor ardından da bizzat koşanlar – dört polis herhalde Urbino karakolunun tamamı meseleleri nedir diye düşünmeye kalmadan çevremi sarıyorlar birşeyler bağırıyorlar sakin olmaya çalışıyorum ama bağırmayı sürdürüyorlar itiyorum bir tanesini şişko olanını sertçe değil neredeyse nazikçe hatta sinirleniyorlar ben de sinirleniyorum hepimiz bir ağızdan bağırmaya başlıyoruz karakola götürecekleri belli

Ben duymuyorum o gürültüyü arka taraftayız Paolo'nun gösterdiği defterler güzel güzel olmasına yine de tam aradığımı buldum dedirtecek birşey çıkmıyor daha kalın yapraklı birşey istiyorum el yapımı olmalı kalın iplikle dikilmiş deri ciltli bir defter benim istediğim bunu o sırada bu açıklıkla bilmiyorum ta ki Paolo yüzümdeki düş kırıklığını görüp bir de şöyle birşey var ilgilenir misiniz bilmem diyene kadar görür görmez tanıyorum sayfalarına kanla yazılabilecek bir defter bu eski üstelik çocuğun taksiratını affettirmeye yetmese de

biraz daha insaflı davranmama yol açacak bir defter daha doğrusu açacaktı eğer çenesini tutmayı başarabilseydi dedesi yapmış defteri kendi annesi için niye satıyorsun diye soruyorum kendime hakim olmaya çalışarak satmıyorum hediye diyor tüm sevimliliğiyle pahalı bir *mont blanc*'ın ucunu kaşık gibi kullanıp gözlerini oymak pergel takımıyla kulak zarını patlatmak damarlarına *brillant* mürekkep enjekte etmek ve başladıktan sonra aklıma gelecek şeyleri yapmak için kendime çekiyorum onu bu kentin insanlarının geçmişin hiçbir şekline saygıları yok

Beni yaka paça götürmeye elimdeki çantayı almaya çalışıyorlar itiş kakış oluyor izin vermiyorum daha da sinirleniyorlar koşar adım uzaklaşıyoruz bu arada seninle ayrıldığımız yerden derdiniz ne ulan sizin diye bağırıyorum polislere oradan geçen ihtiyar bir turist Federico'nun portresinin çalınmış olduğunu söylüyor hani şu Pierro della Francesca'nın yaptığı bunu duymak keyfimi acayip yerine getiriyor gülmeye başlıyorum kahkahalarım polisleri çıldırttı çıldırtacak beni deliğe tıkmak yere yatırıp sırayla gitmek için can attıkları her hallerinden belli yanlış kişi peşindesiniz diyorum ikiz kardeşimi arıyorsunuz siz salaklıkları beni eğlendiriyor ama birden sıkılıyorum dar bir sokaktayız karakolu görüyorum ilerde hepsinin beynine şişko polisin de iğrenç göbeğine kurşun sıkmak bile geçirmeyecek sıkıntımı biliyorum ben de üstüne karakolu basıp içerdekileri de yere sermeye karar veriyorum

Sokağa çıktığımda sen ortalarda yoksun Piazza della Repubblica'ya gidiyorum seni belki orada görürüm diye çeşmenin önünde yaşlıca bir kadınla gitar çalan bir genç "For Emily Whenever I May Find Her"ü söylüyor tahammül edebildiğim bir şarkı değildir bilirsin ama onlarla uğraşacak halim yok meydandaki kafelerden birine giriyorum bir *capuccino* söylüyorum oraya uğrama olasılığın yüksek diye düşünü-

yorum sana bir not yazayım diyorum garson kız kahvemi getirdiğinde ondan bir de kağıt kalem istiyorum mektup mu yazacaksın diye soruyor hayır diyorum ikizim buraya uğrayabilir ona bir not yazmak istiyorum her zamanki tepkiyi veriyor tabii ama bir tutam erotomani de var bakışlarında ikimizi birden yatağa atmak nasıl olur diye düşündüğüne eminim boşuna heveslenme diyorum biz sadece birbirimizle sevişiriz ilginç bir kız galiba hiç şaşırmış görünmüyor sırıtıyor ona içme suyu damacanalarını nerede tuttuklarını soruyorum

Karakoldan çıkınca nerede olduğumu hemen anlayamıyorum gelirken yola dikkat etmemişim Via Piave'deyim sağa dönüp Via Saffi'ye çıkıyorum az ileride dikilitaş görünüyor bunca unutuşun arasında bu çamura boynumuza kadar batmışken hatırlamamızı sağlayacak şeyler bunlar mı bunlar mı tarihin silinmez izleri yol göstericileri nirengi noktaları mihenk taşları Dük Federico'nun kurduğu yücelttiği bu Rönesans merkezini bu hale getirenler dikilitaşı turistlerin hatırına aydınlatınca tarihin ve unutuşun intikamından kurtulabileceklerini mi sanıyorlar ufak meydanda toplanmış insanlar bekleşiyor kimbilir ne için dikkatli gözler dikilitaşa odaklanmış bir motosikletli dönenip duruyor etrafında ne bu diyorum ne oluyor şövalyeler gelecek diyor biri ama geceyarısından sonra bekliyoruz çok var daha olsun yerimizi kaptırmayalım bunu Federico'ya sormam gerektiğini not ediyorum aklıma aklımı bu böceklerle ilgili birşey için meşgul ediyor olmak beni aniden sinirlendiriyor motosikletliden başlayıp hepsini yere sermeyi uygun buluyorum benim gibi bir kızdan böyle bir yumruğu hangi motorcu bekler ki

Alt kata götürüyor beni tuğlalarla örülmüş bir depo duvarına dayıyorum onu önlüğünün altından elimi sokuyorum saçlarımı tutuyor başımın arkasından dudaklarımı ısırıyor sağ böbreğinin olduğu yerden saplamak en iyisi bıçağı çığlığının

duyulmaması için ağzını ağzımla kapamak ve sert bir kafa atmak yeterli daha sonra boğazından fışkıracak kanın üstüme sıçramaması lazım kızı da iyice arkalara bir yere saklamak iyi olur zaman kazanmak açısından sen de öyle yapardın biliyorum damacanalara paylaştırmaya yetecek kadar bakteri kokteyli getirmeyi neyse ki akıl etmişim yukarı çıktığımda müziğin beni beklemeyip devam ettiğini kaldığım yeri kaldığım yerde bulamadığımı fark ediyor ve rahatlıyorum

İKİNCİ SAAT: GALEYAN

S. Chiara Manastırı'nın kapısı kapalı ama içerde ışık var ısrarla çalıyorum kapıyı senin buraya henüz uğramamış olduğunu kapının sonunda aksi bir rahibe tarafından açılmasından anlıyorum ben yaşlarda bir kız bu aslında ama görsen nasıl büyüklük taslıyor onu beceren herifin çok matah birşey olduğuna iman etmiş belli ki ne istediğimi soruyor zile o kadar basmış olmamdan hiç hoşlanmadığını belli etmeyi görev sayıyor büyük burnunu kesip gırtlağına soksam mı sokmasam mı diye düşünüyorum bu kerhaneyi adam etmek de gerekecek daha oyalanmamak lazım ama sonunda kendime bir kıyak çekiyorum

Ölüm Mabedi'ndekiler yatmış bile ama kapılarını açık bırakmışlar nasıl enayi bir kardeşlik anlayışıdır bu

Niye biz de evde tuvalete gittiğimizde kapıyı açık bırakmıyor muyuz

Orası da öyle girişteki salonda biraz gürültü çıkarıyorum herkesi tek tek odasında ziyaret etmek zorunda kalmamak için dört tane kardeşimiz beyaz entarileriyle sökün ediyor yanıma yaklaşana burası Ölüm Kardeşliği'nin yeri mi diye soruyorum uykulu uykulu buyrun diyor cenazeniz mi vardı sabahı bekleyemez mi benim değil ama sizin yakında olacak sabahı bekleyebileceğimizi de sanmıyorum ayrıca bu mabette bilinmesi gerekenler biliniyor mu bakalım örneğin hainlerin ölümden kaçamayacağı ihanetin cezasız kalmayacağı cezanın geciktikçe daha acımasız olacağı yalnızca intikamın ölümsüz olduğu biliniyor mu kim olduğumu hemen anlıyor ikisi belli ki bunlar eski kardeşliğin üyeleri içlerinden biri hemen yanındakini bıçaklayıveriyor ben birinin entarisini yakıyorum eskilerden öbürü yukarı koşuyor ikizler ikizler geldi ikizler diye bağırıyor eskiler benimle birlik oluyor yenileri haklıyoruz biri girişteki gizli iblisi açığa çıkarıyor

İyi etmişsiniz ben de başrahibenin odasını nihayet bulduğumda hazırlıklı olmanın faydaları üstüne kısaca düşünme fırsatı buluyorum dört kadın var içeride poker oynuyorlar televizyondaki sert pornoya arada sırada bakmalarından filmi ezberlemiş oldukları belli başrahibe olduğu anlaşılan kadının karşısında oturan iriyarı koca memeli orospu üstüme yürümeye yelteniyor sülfürik asidi suratına fışkırtınca ebesini görüyor diğer üçü yerlerinden bile kalkamadan alev bombasını masaya atmak belirli bir zevk veriyor tabii tedbiri yine de elden bırakmayıp kapıda bekliyorum kaçmaya yeltenirlerse asit banyosu yaptırıp odaya gerisin geri yollamak için cilt kırışıklıklarına iyi geliyormuş yoksa o meyve asidi miydi

Öğrenemeyeceksin kardeşim sen bu kimya işlerini müşterilerin şikayet etmesi yakındır ben sana söyleyeyim

Neyse ki şikayet kutusunu çok yükseğe koyduk boyları yetmez
Sonra odaları dolaşmayı unutmadın herhalde
Aşkolsun

Bravo epey el oyaladı benim iş sonuçta kalabalık bir yermiş bu Ölüm Mabedi maaşlarını kim ödüyor acaba sonunda Corso Garibaldi'ye çıkıp kardeşlerimle birlikte dört bir yana dağılıyoruz bir tatsızlık hissediyorum havada birileri uyanmış gibi duruma biraz erken oldu diyorum seni merak ediyorum itiraf edeyim ki başına birşey geldi mi acaba diye düşünüyorum Dükalık Sarayı'nın önüne gidiyorum yolda on polis ellerinde otomatiklerle yanımdan geçiyor nereden çıktıklarını anlamıyorum bunların seni ele geçirmiş olmalarından kuşkulanıyorum Federico çıkar ortaya belki diye biraz dolanıyorum oralarda çıkacak olsa bile henüz erken onun için tabii öyle bir anarşi yaratacağız ki dünyanın dili tutulacak bütün bu keşmekeş içinde ayakta dokunulmamış ve heybetli bırakacağımız tek yer işte burası saygıyla eğiliyorum sarayın önünde domalan torbalarından birini merdivenlerin solundaki mazgalın başına bırakıyorum mazgalı kaldırıp menholden aşağı bir el bombası sallıyorum patlama sesini duyduktan sonra öbür torbayı da aşağı sallıyorum yumurtadan çıktığında aç olur diye zarkanatlı arkadaş sarmaşıklar dedikoduya başlamış bile sonra Roma tiyatrosuna giriyorum ben içerideyken geçiyorsun sen de oradan herhalde

Herhalde içeride birşeyler oluyor mu diye dikkat etmedim Via S. Domenico'dan geçerken sağa sapıyorum Via V. Veneto'daki bütün dükkanların camlarını kırıyorum özellikle Guidobaldo'nun portresini vitrinine koyanları Federico'ya da bir kez daha üzülüyorum cibiliyetsiz oğlu bu kadar popüler bütün rehber kitaplar ondan uzun uzun söz ediyor Federico'ya gelince iki cümleyle geçiştiriliyor ayıp derler birşey var her neyse cam kırma işi biraz dikkat çekiyor Piazza della Repubblica'da or-

talık karışmış bile senin oradan geçmiş olduğun belli müthiş bir sevinç kaplıyor içimi moralim yerine geliyor inan lise tuvaletinde oynaşmalarımız geliyor aklıma liseye gitmeyi de o zaman akıl ediyorum yolda Raffaello'nun evine uğrayıp ortalığı biraz hareketlendireyim diyorum

Tiyatroda yapacak fazla birşey yok canım sıkılıyor bu işe gündüz girişseydik diyorum sonra kafama dank ediyor Nero Roma'yı öğleyin yaksaydı bu kadar etkileyici olur muydu alev evet bize gerekli olan alev elementlerin kuşkusuz en üstünüyle işbirliğimizi geliştirmek tiyatronun sahnesini ateşe vermenin gerekliliğini herhalde herkes kabul eder benim de aklıma lise o sırada geliyor ama daha da iyisi diyorum üniversite Porta Valbona'dan çıkmak kolay oluyor iki polis dikmişler kapıya durdurup üstümü aramak soru sormak nereye gittiğimi öğrenmek istiyorlar hepimiz neler öğrenmek istiyoruz bedelsiz eğitim diye birşey ne yazık ki yok dünyada ben bilgiye bilgi demem ortalığın amına koymaya geldim derdim ama İngilizcem yetmez sonra ne diye uzun uzun konuşmaya çalışacağım ki bu ibnelerle diyorum Federico'nun intikamıyız biz hadi bakalım diyorum bu bilgi çok ağır gelecek onlara onunla yaşamaya devam etmeleri imkansız olacak taşaklarından başlayarak hafifletmeye karar veriyorum onları ne yapayım kendileri istedi

Raffaello bana zaman kaybettiriyor daha çok eski püskü birtakım eşyaları kırıp dökmekten birtakım resim ve heykelleri parçalamaktan fazlasını yapamıyorum otoportresini yanıma alsam mı diye düşünüyorum ama rüyama girer diye vazgeçiyorum sokağın başından gelen gürültüleri duyunca hemen çıkıyorum hayret beni yakalamaya gelen bir kalabalık var liseye kaçıyorum binanın camlarını kırıp içeri giriyorum bekçiyi safdışı etmek gibi bir görevim olduğunu elbette unutmadan burası bende eski öfkeler nefretler uyandırıyor duvarlardaki

herşeyi alaşağı ediyorum dışarıdan megafonla birşeyler söylüyorlar binanın çevresini sarmışlar herhalde iğrenç çocukları iğrenç bir geleceğe hazırlayan onlara hizmetkarlık ruhunu hem klasik hem de modern fen yöntemlerini kullanarak kazandıran Urbino'nun aşağılık halinin sürekliliğini sağlayan yer işte burası laboratuvara giriyorum çok fazla birşey yok ne yazık ki ama bulduklarımla idare ediyorum senin gibi düşünüyorum ben de çıkarıyorum yangını içeri giren polisleri küçük kuşları sapanla zımbalar gibi zımbalamak beni hiçbir zaman yormayacak diye düşünüyorum dışarıdaki kuru kalabalık silah seslerini duyunca alevleri görünce saklanacak yer aramaya başlıyor tabii bulabilirlerse acaba onlar biliyor mu farkındalar mı bunun ne kadar uzun bir gece olacağının

ÜÇÜNCÜ SAAT: İNANCIN SINANMASI

Üniversiteden gözükmüyor Urbino'nun alevleri herkes oldukça kendi halinde ne mide bulandırıcı bir bina bu Urbino'yla ne alakası var her yıl kongreler sempozyumlar düzenleyip sahtekar akademisyenlerin buraya doluşup birbirlerini çıtır öğrencileri ellemesini sarhoş olup küçük rezaletler çıkarmasını kentin bir kerhane işletmeciliği mantığıyla biraz daha gelir sağlayıp biraz daha ayakta durmasını sağlamak dışında ne işe yarıyor dil öğrenmeye gelen vasat ğavatlarla dolu şu terasa bak mesela patron zamanında öyle miydi gerçek bilimin yapıldığı yerdi Urbino hepinizin mezarlarınıza diri diri gömülmesini ve üzerine tükürülmesini sağlayacağımdan kuşkunuz olmasın sefil ruhlar sürüsü önce yatakhaneye giri-

yorum önüme geleni vurmaktan beni alıkoyacak ne var sonra kütüphaneye gaz bombası atmazsam insanlar nasıl terasa doluşacak ve sonra terasa dört el bombası yetmez mi sence bence ideali budur biyoloji laboratuvarına girmeyi unutmuyorum tabii yapay organizmaları dolaplardan toplayıp şehrin sokaklarına salmazsam hatırları kalmaz mı nasıl bir etkisi olacağını da hep birlikte görürüz eğlence olur Baronzio'nun kitabını da onlara bırakacağımı sanıyorlarsa çok yanılıyorlar Federico'nun kütüphanesini bilgi mabedini yeniden kurduğumuzda oranın sincapları olma hayalimizi unutanı da siksinler ayrıca

Sanırım Pesaro'dan takviye birlikler geldi sürekli çift dilde anonslar yapılıyor ortalık birbirine girmiş askerler dolu sokakta kent meclisinin olağanüstü toplandığını duyuyorum yalnız meclis üyeleri değil kentin ileri gelenleri de belediye başkanının yanısıra Pesaro'dan gelmiş yerinde incelemelerde bulunmak için yesinler şimdi Sanzio'ya giriyorlar toplantı orada kiliseye gidip dua etmeleri gerekirken gerçi o da bir işe yaramazdı onlara çarpan şeyin ne olduğunu anlamaya çalışıyorlar kapının önü ve binanın çevresi askerlerce tutulmuş ama bunlar hakikaten salak adamlar bomboş duruyor kimse görmeden içeri giriyorum bir panik havası var geç bile kalmış karanlık salona girip arka sıralardan birine oturuyorum sahneye konmuş toplantı masasının etrafında ve arkasında oturan can sıkıcı adam ve kadınların anlamadığım bir dilde birbirlerine bağırmasını izliyorum ikide bir "universitari" lafının geçmesinden senin oraya uğramış olduğunu anlıyorum ama burada ne yapacağını bilemeden toplanmış bu sefiller bütün bunların anlamını kavrayacak nedamet getirecek hatalarını düzeltip tarihin akışını tersine çevirecek insanlar değil Urbino'ya kendilerine yüceliğe inançları yok hiçbir uçurumun yanında dolaşmaz üzerinden karşı tarafa atlamayı beceremez bunlar ku-

duruyorum öfkeden her birini ellerimle boğmak istiyorum ama yerimden fırlayıp suratlarını kurşunlarımla dağıtmakla yetineceğimi biliyorum yine de belediye başkanına özel muamele yapmadan geçmiyorum gırtlağından çük dolması yapmak çok mu erkek düşmanlığı kokuyor

Kesinlikle hayır dozu yerinde olmuş bence Raffaello'ya gelebilir miyiz bu kent için neler yapmıştır meşru bir soru olabilir bu ama asıl meşru soru bu kent Raffaello için yaptıklarının karşılığını alabilmiş midir ona eğitim sağlayan iş olanakları sunan dünyanın en büyük ustalarının yanına veren yaşamı boyunca onu destekleyen doğduğu evi müze yapan ve kentteki en güzel bahçenin ortasına anıtını diken bu kent acaba Raffaello'nun bıraktığı mirası hak etti mi üçüncü sınıf sanatçıların amatör zanaatkarların elinde kendisinin bir parodisi haline gelen Urbino sanatının bugünkü hali Raffaello'nun suçu değil mi aldığını geri vermekte yeni kuşakları eğitmekte gösterdiği bencillik neyle karşılaştırılabilir allahaşkına yalnızca kendi ihtişamını kendi şöhretini kendi sanatını ilerletmek için çırpınmadı mı sonuç itibariyle Federico'ya ve onun ütopyasına kazık atmış olmadı mı bu yüz karası adamın kamuya ait bir alanı kirleten heykelini havaya uçurmuşum çok mu

Ben de Verdi'yle Puccini heykellerini elim değmişken paralayıp Sanzio'dan çıkınca hızlı davranmam ve hedef şaşırtmam gerektiğini düşünüyorum beni aramayacakları bir yere gidip ara sokaklarda karşılaştığım insanlar bana saklanmamı güvenli bir yere gitmemi kentin terörist saldırısına uğradığını adamların kalabalık çok tehlikeli acımasız olduğunu yerin altından homurtular geldiğini deprem olacağını söylüyor Via Dei Maceiri'den çıkıp Albornoz Kalesi'ne geliyorum o sırada duyuyorum işte patlamanın gümbürtüsünü botanik bahçesindeki seni görüyorum parkın içinde koşarken

Sesini duyduğuma nasıl seviniyorum Albornoz'un önüne koşuyorum diyorsun ki kaleyi hemen bombalayıp dağılalım *Bunu hakkıyla yapamayacağımız belli sadece sembolik gedikler açabileceğiz ama olsun liseden hala dumanlar yükseliyor hızla patlayıcıları yerleştiriyoruz acele etmemiz lazım neredeyse geceyarısı olacak senin aklına gelen fikir hakikaten şahane çan kulesinin sesini bekliyoruz patlatmak için saat tam on ikiyi vururken o öyle vurulmaz böyle vurulur diyorsun ve ateşliyorsun Federico'nun gelişini kutlamak için daha iyi bir yol olamazdı hava sıcak alevler daha da ısıtıyor ama sen siyah pardösünün içinde çok seksisin hiç terlememişsin ve her zamanki gibi dehşet görünüyorsun dudaklarına yapışmaktan alamıyorum kendimi yine de sırnaşmanın sırası değil tabii buna sonra çok zamanımız olacak* vincigassi *yemeye de hatta öncelikle buna değil mi şimdi gidip Dük'ü karşılamamız gerek sarayın oradan gelen ışıklar ya patronun kente inmek üzere olduğunu ya da yeraltından küçük bir misafirin geldiğini gösteriyor*

DÖRDÜNCÜ SAAT: GÜCÜN SINANMASI

Benim o konuyla ilgili başka bir fikrim var aslında seni St. Bernardino Kilisesi'ne yolluyorum yolun uzun bir bisiklet ayarlıyoruz ben de sarayın önüne gitmeden eksiltilmiş duygular kütüphanesine uğruyorum boş bilgi birikiminin azgın düşmanı olduğumu söylemiş miydim hapsedilmiş bütün zavallı anıları serbest bırakmak azap içindeki sefil ruhları da böylece azat etmek tüm *maiolica*'ları tüm *istoriato*'larıyla birlikte yerle bir etmek istiyorum ama birşey yapamadan dörtnala at sesleri duyuyorum Federico'nun askerleri ışıl ışıl koşturuyor olsa gerek kentin taş döşeli sokaklarında kılıç şakırtıları duyulmaya başlıyor sonra bir kasırga esiyor sanki görülmeyen yalnızca sesi duyulan insanlar kanlar içinde düşüyor

yere yarılmış karpuzlar gibi ölüm kardeşliği de boş durmuyor belli ki her taraftan başka gürültüler geliyor çünkü o sırada görüyorum seni askerlerin ortasında yakalanmışsın

Canhıraş bir haykırışla askerlerin üstüne atılman gerçekten görülecek bir sahne iki elinde iki otomatikle ne yapabileceğini sanıyor bu gerizekalı diye düşünüyor olmalı askerlerin başındaki binbaşı farkında değil tabii arkandaki ortaçağ ordusunun gözüdönmüşlüğünün intikama susamışlığının tüm zamansal farkları teknolojik uçurumları sıfırlayacağının

Ellerini çözüyorum Piazza della Repubblica'da bir meydan savaşı tüm şiddetiyle sürüyor Techno bir masanın üstüne çıkmış vaaz veriyor Federico'ya ulaşmamız lazım atlılar kendi başlarının çaresine bakar diye düşünüyorum o sırada görüyorum kırmızı bayrağın Dük'ün bayrağının yere düştüğünü üzerinde S.P.O.R. harflerini okumaya ancak zamanım olmuşken kararıyor gözlerim

Kafana indirdiklerini görüyorum dipçiği ne sana koşabiliyorum ne başka birşey yapmaya fırsatım oluyor yeniden kıskıvrak yakalıyorlar beni şimdi sıçtık işte diyorum helikopter sesleri duyuluyor bizi kentin dışına çıkarıyorlar St. Bernardino Kilisesi'ne plandan farklı olarak refakatçiyle gidiyoruz yolda Danimarkalılar var yine ağaçların arkasında bir sürü omzu kalabalık adamın karşısına çıkarıyorlar bizi sen hala baygınsın ben fena dayak yiyorum dayanmaya çalışıyorum gülmeye çalışıyorum yerde sürünürken beni durmadan tekmeleyen orospu çocuklarına tükürmeye çalışıyorum kan geliyor ağzımdan sadece böyle olmayacaktı hani diye düşünüyorum yenilmeyecektik güçlüydük bu süprüntü ana kuzuları bizimle bırak baş etmeyi önümüzde bile duramazdı rüzgarımızı yiyince zatürreeden geberirlerdi biz Federico'nun intikamıydık zamanı gelmiş bir fikirdik karşımızda çatlamayacak bir taş düşünülemezdi bu ne peki bu nasıl şimdi Dük'e ne oldu gelmişti adam-

larıyla birlikte yoksa onu bu kez de biz mi düş kırıklığına uğrattık bu belki de son ve kesin yenilgisi oldu oysa herşey değişecekti solucan ejdere dönüşecekti Urbino için bu kadar uğraştıktan bu kadar bekledikten bu kadar hazırlandıktan sonra ciğerine üflemeye değmez beş buçuk çapulcunun eline düşüp sahnelere veda mı edecektik kırmızı bayrak bunların mı eline geçti şimdi direğe bağlayıp yakacaklar mı bizi iki cadı yakaladık gösterelim götveren şeytana gününü diye hızla düşünüyorum bunları sonra kilisenin yer karolarını çok yakından fazla yakından görüyorum sonra hiç

BEŞİNCİ SAAT: KURBAN EDİLME

Gözümü açtığımda önce hiçbirşey görmüyorum yalnızca sesler var kulağımda bir sürü adam hep bir ağızdan konuşuyor bu gece millete birşeyler oldu diyorum kimse kimsenin lafının bitmesini beklemiyor konuşma sırası için sonra seni görüyorum feci haldesin ve kimseyi görecek duyacak gibi değilsin ellerinin bağlı olduğunu başını tutamadığını fark ediyorum ama bizimle çok fazla ilgilenilmediğine de o anda ayırıyorum belli ki kentte ses ve ışık gösterisi tüm hızıyla sürmekte mavi gözlü esmer bir adam yanıma geliyor suratıma bakıyor sanki konuşacak mıyım konuşmayacak mıyım kestirmeye çalışıyor gibi o sormadan konuşmaya başlıyorum konuşasım var uzaktan büyük patlama sesleri geliyor anlaşılan bu ser-

semler başlarına gelenin ne olduğunu hala bilmiyor Avrupa'nın Batı kültürünün Hıristiyanlığın bilimin askeri gücün merkezi haline gelmesine ramak kalmış bir yer burası diyorum ve beş yüzyıldır her dakika bu noktanın daha da uzağına çekilmesini seyretmekle geçti bunun toprakta suda havada nasıl bir gerilim biriktirdiğini bu gerilimin nasıl bir ateş kütlesine tahvil edileceğini bilmezden görmezden geldiniz hepiniz kuşaklar boyu aynı günahı işlediniz yalnız kente değil kendinize özünüze olabileceklerinize de ihanet ettiniz sonunda Urbino galeyana geldi işte inancınız sınandı sınıfta kaldınız gücünüz sınandı sınıfta kaldınız kurban edilme saatiniz artık geldi çıraların üzerinde direğe bağlanmış gibi gözükenler biziz belki ama bu sakın aldatmasın sizi hoş aldatsa ne olacak nasıl olsa fazla ömrünüz kalmadı tarihe isyan başladı bir kere onu sizin gibi sürüngenlerin durdurabileceğini düşünmek sizin gibilerin bu devrimi durdurabileceğinizi düşünmeniz gerçekten eğlenceli ama uzatıldığında can sıkmaya başlıyor yerinizde olsam hemen yüklü miktarlarda vazelin edinirdim kıçınıza kaçmak üzere olan sivri ve kalın kazığı düşünerek ben konuştukça mavi gözlü adam çıldıracak gibi oluyor yüzündeki her bir kas özerkliğini ilan etmiş kendi bildiğince kasılıp duruyor sağ yanağımı ısırıp koparacak kadar dibime girdiğinde duyuluyor Gesualdo'nun madrigali beşinci defterden müzikle birlikte sen de gözlerini açıyorsun

"Docissima mia vita"yı duyuyorum göz göze geliyoruz seninle Federico'nun gelmesi an meselesi gülümsüyoruz birbirimize artık orada değil gibiyiz bağlı değiliz hiçbir yerimiz kanamıyor acımıyor ağrımıyor çevremizde az sonra başlayacak olan yıkımdan kıyımdan çok uzağız çok yukarıda hafif uykulu bir ilgiyle izliyoruz artık olanları olacakları birden Bernardino'ya yıldırım düşüyor her taraf bir an kapkaranlık kesiliyor sonra yangının gölgesi vuruyor içeriye mavi gözlü subayın

kafasına inen baltayı anlıyoruz ki ölüm kardeşliğinden azgelişmiş bir dev taşıyor sonra senin ellerini çözüyor askerler bizi artık görmüyor bile herkes emirler yağdırıyor bir altındakine taş binanın nasıl böyle yanabildiğine akılları ermiyor herhalde müzik gittikçe yükseliyor "chiaro risplender suole"ye geçiyor ama bir yandan da hayır yanılıyor olmalıyım dışarı atıyoruz kendimizi ortalık ışıl ışıl bizim range rover *gelmiş yolun başına içinden buz mavisi bir ışık fışkırıyor*

ALTINCI SAAT: ÖLÜM VE İBLİS

Yıldırımlar aralıksız bir şekilde düşüyor Urbino'ya sokakta insanlar basiretleri bağlanmış gibi koşuyor ama kaçamıyor ciple Porta Lavagine'den giriyoruz zar zor burayı ideal kente dönüştürmeye kararlı bir *deus ex machina* sanki civciv gibi eziliyor insancıklar çocuklar yaşlılar Repubblica'da hala birileri var ama tavlacılar gitmiş felsefe ahkamı kesenlerden eser yok orada biraz vakit geçirip puan topluyoruz üçümüz de zevkten gebermek üzereyiz arkadan Federico'nun kahkahaları geldikçe coşuyoruz omzunda sincabı Cheido'yla konuşuyor arada önümüze çıkanın peşine düşüyoruz bisikletlileri duvarlara sıkıştırıp eziyoruz çeşmeyi kırıyoruz bir *maiolica* deposunu havaya uçuruyoruz bu iyi geliyor cipin girebildiği

bütün sokaklara giriyoruz ölmeyenler ölenlerin başında ağlıyor ama görmedikleri birşey var her cesede bir iblis tecavüz ediyor dev bir orji alanına dönmüş Urbino damların üstü çiftleşen kedi kaynıyor ve Jeff Buckley çınlatıyor ortalığı artık *hallelujah* haklıymışsın yanılmamışsın sürtünme seslerinin korosu geri vokalde nasıl bir titreme her tarafta buram buram ejder kokuyor sokaklar kartallar uçuşuyor üstümüzde ağlamayan

Tanıklar

MANYETİK POLARİZASYON UZMANI KİMYACI

Evimi özlüyorum, yurdumu ya da yaşadığım şehri değil, evimi, kanalın az gerisinde, önünde ağaçlı bir yol olan, özellikle kışın bana büyük bir mutluluk ve yaşama karşı direnç veren, küçük, eski, tesisatı sorunlu ama tavanları yüksek evimi, üstelik ne yazık ki hep özleyeceğim, kavuşmasız bir ayrılık bu, buraya gelmeden önce bütün eşyalarımı kamyona yükleyip bir depoya kapattığım ve anahtarı üst katımda oturan emekli öğretmen ev sahibeme verdiğim için evim yok artık, bu cümlenin bu kadar acıklı durması da sinirimi bozuyor şimdi, ama durum bu ve ben kendime bazen gerçekten de acıyorum, gittiğin yerde çok harcama, paranı idareli kullan, diyen ev sahibemi de özlüyorum, ki eski ev sahibem o artık,

haftada bir kez çay içmeye ve fotoğraf albümlerine bakmaya davet etmeyecek, erkek arkadaşlarımı merak edemeyecek, kız arkadaşlarımı çekiştiremeyecek, torununu bana yapmaya çalışamayacak, bunu bile özleyeceğim aklıma gelmezdi gerçekten, bana sorsalar pencere pervazında oturup ıspanak salatası yediğim, bira içtiğim, Corelli dinlediğim haftasonlarını, sevgilimle uyandığım ama soğuktan yataktan çıkamadığım sabahları, bütün pencereleri açmamıza rağmen sıcaktan ve nemden bunaldığımız yaz öğle sonralarını, hatta iş yetiştirmek zorunda olduğum için bir türlü yatamadığım gecelerde arkadaşlarımın çatkapı uğrayıp benimle sessizce oturmalarını ve dinlediğim müziğe ortak olmalarını özleyeceğimi söylerdim, çok yaratıcı ve ilginç birşeyler bulmaya da çalışmazdım açıkçası, ev sahibemin yanısıra yan binanın girişindeki gazetecinin kokusunu özleyeceğimi de bilemezdim, sevgilimi de özlüyorum elbette, ama döndüğümde onu bulacağıma inanıyorum, sevgilim olarak bıraktığım yerde bulurum diyorum, nedir, bir yıllığına, araştırma bursu aldığı için düzenini değiştirmek çok mu, olmayacak şey mi, değmez mi, değeceğini kendisi söylemişti, ben burada dururum demişti, mektupları da aksini söylemiyor, uzun uzun yazmıyor gerçi ama satıraralarında değişen, kötüye giden, benden uzaklaştığını düşünmeme yol açacak hiçbirşey yok, özel olarak bunu aradığımdan değil, ama insan böyle birşey olduğunda önce çözemediği bir huzursuzluğa kapılır, belki bir saat, belki bir gün sonra anlar, parmağıyla üstüne bastıramasa da bilir, mesafe açılmıştır, ses daha boğuk, bir parmak daha uzaktan geliyordur, son sabahımızda, gece pek uyumamış, biraz sevişmiş ama daha çok müzik dinleyip gevezelik etmiş olduğumuz için, biraz da biranın etkisiyle, pek uyanamamış, ayılamamıştık, ama gidiyordum ben işte, beni havaalanına bırakmaması konusunda anlaşmıştık önceden, ayrılışların uzatılmasını hep

gereksiz ve yorucu bulmuşumdur, o da bilir ve benim kadar nefret ederdi bundan, ama o sabah, herşeye rağmen gelmek istedi, bavullarımın ağırlığını, taksicilerin nemrutluğunu bahane etti, hayırımda diretecek kadar patlamamıştı afyonum, iyi dedim, merdivenlerden birlikte indirdik eşyalarımı, taksi geldiğinde akıl ettim ev sahibemin kapısını çalmayı, kucağında bin yaşındaki kedisiyle, üstünde beyaz firfirlı pembe geceliğiyle, saçları karışmış, çok yaşlı bir halde açtı kapıyı, onu hiç öyle görmemiştim, her zaman tam bir öğretmen emeklisi gibi olmuştu, kedi tuhaf sesler çıkarıyor ve hiç kımıldamıyordu, kulakları bile oynamıyordu, nesi olduğunu sordum, başını salladı ev sahibem ama cevap vermedi, döndüğümde ziyaretine gelip gelmeyeceğimi sordu, tabii gelirim dedim, doğru söylüyordum ama özleyeceğimi bildiğimden değil, kedisinin ölmek üzere olduğunu anlamıştım, ikisinin de bunu bildiğini anlamıştım, gitmemeyi düşünecek kadar bir yakınlığımız yok, ama benim gideceğim günü beklemiş ölümün o kapı aralığında neredeyse cisimleşmiş varlığı, kokusu, bana yine de anlayamadığım bir dinginlik verdi, kış günü soğukta yoğunlaşan kanal suyunun sessiz akışının ve kanalın ilerisindeki demir köprünün verdiği dinginliğe benziyordu bu, yalnızca mutsuzlukla değil, sevgisizlik ya da kötülükle bir anda yüz yüze kaldığınızda duyabileceğiniz türden bir dinginlik, bilmiyorum, bana öyle olur en azından, evreni olumlayan bir histir bu, herşeyi anladığınızı, anlayabileceğinizi hissedersiniz, bir anlığına, sonra geçer ve gölgesi kalır yalnızca, taksiyi beklettiğim için hiç surat asmadı sevgilim, taksiciyse yolda Dante'nin *Inferno*'sunu ne kadar sevdiğini anlattı, sevgilim yol boyunca gülümsedi, Dante'yi ve taksiciyi düşündüğünü, her aklına gelişlerinde yeniden mutlu olup gülümsediğini anladım, havaalanında bile bundan söz etmedik ama, üniversiteye gider gitmez yapmam gerekenleri anlattım ona, deney-

ler, laboratuvarlar, raporlar, profesörler, tanışma çayları, dil kursu, o ise anlamsız pahalı havaalanı kahvesini içti sessizce, uçağa binme duyurusu yapıldığında bir cep telefonu çıkardı, her hafta bana kontör yükleyeceğini söyledi, bunu uzun uzun düşünmüş olduğu belliydi, o yüzden ses etmedim, ama bana ev sahibemin kucağında ölmekte olan kediye bakıyormuşum gibi geldi telefona bakarken, ilişkimizin sonuna, sonluluğuna dair bir alametti bu nedense, kediye bakarken duyduğum dinginliğin tam tersine, göğsüme bastıran birşey hissettim, ama birşey demedim işte, öptüm, numaramı ezberlemeye çalıştım, güzel bir numara seçmişti, seçilmiş olduğunu belli eden bir numaraydı, bu gece kentten üniversiteye dönerken beni durduran ve ben daha manyetik polarizasyon projesi için davetli bir akademisyen olduğumu anlatamadan yaka paça, ite kaka, bağırış çağırışla St. Bernardino'ya götüren NATO askerlerinin, aradıkları sarışın kızlardan biri olmadığıma, masum olduğuma kanaat getirdikten sonra, beni bir köşede bırakıp unutmalarından sonra, hatta Urbino'nun yandığını duvarlara vuran ışık ve gölgelerden anladıktan bile sonra aklıma geldi cebimdeki telefon ve ilk kez, gerçekten çok sevindim bir cep telefonum olduğuna, saatin kaç olduğunu tabii ki düşünmeyeceğimi düşünerek sevgilimi aradım, sesini duyduğum anda burada neler olup bittiği hakkında en ufak bir fikrim olmadığı gibi, onun orada ve o anda aslında neler yaşadığını da hiç bilmediğimi fark ettim, sesimi tanımayacakmış, kim olduğumu bir an için çıkaramayacakmış, duraklamalarımız telefon hattının kesikliğine eklemlenecekmiş gibi geldi, daha önceleri var olmayan bütün o satırarası işaretler üstüme çullandı, başım döndü, sonra sevgilim, her zamanki sakinliğiyle, bebeğim, dedi.

ÜÇÜNCÜ DÜNYA TERÖRİSTİ

İnanmak zorunda olduğunuz şeyler vardır, öyle bir nokta gelir ki hayatınızda, inanmamak ya da eleştirmek, hatta yorum yapmak gibi bir şansınız kalmaz, ya yapacaksınızdır ya da bırakacaksınızdır, sorulara en açık ortamlarda, en alışkın insanlar arasındayken bile gelebilir bu nokta karşınıza, birşey diyemezsiniz, adınız kuşkucuya ya da ukalaya çıkmış olsa bile diyemezsiniz, seçme şansınız var gibi gözükse de yoktur aslında, adını bile duymadığınız ufacık bir kentte, kimsenin bilmediğinden ve kendi yaşamınızı tehlikeye atmanıza değecek kimsenin gitmediğinden emin olduğunuz, tren istasyonu bile olmayan, güvenlik kuvvetleri adına yalnızca bir karakolun ve birkaç uyuz polisin bulunduğu bir yerde ne işiniz

olabileceğini soramazsınız, hayatınızın en ufak bir değeri olmadığını bildiğiniz bir örgütte bile bu kadarını beklemiyor olabilirsiniz, fark etmez, üstünüzdekilerin kararını bu noktada sorgulamak da hiçbirşeyi değiştirmez, bu kadar ahmak olamazlar, böylesine bir beyinsizliği göz göre göre yapamazlar demek, derin bir nefes almak ve tanımadığınız bir ülkede sahte pasaport ve ehliyetle kiraladığınız arabayla, otoyol çıkışlarını atlamamaya çalışarak, size hedef olarak verilen o eski kente gitmek zorundasınızdır, yolda canınız sıkılır, bir tür kariyer endişesidir bu, yükselişiniz acaba durdu mu, acaba size duyulan güven sarsıldı mı, en görkemli işiniz geçmişte mi kaldı, bundan sonrası yokuş aşağı mı diye düşünürsünüz, rekabetin çılgın boyutlara vardığı bu dünyada kendi alanınızda bir virtüöz, neden olmasın bir deha olarak tanınmak isterken, artık adınızın unutulmamasını sağlamaya, başınızı suyun üstünde tutmaya çalışarak geçmekte olduğunu anlarsınız günlerinizin, yapılabilecek bütün büyük işlerin çoktan yapıldığını vehmedersiniz, ironi nedir bildiğiniz için canınız biraz daha yanar, çünkü gideceğiniz kentte bir saray ve bu sarayın sözümona ünlü ikiz kuleleri vardır, ikiz kuleler adını duymak bile midenizin kıskançlıkla kasılmasına yetiyorken bir de başınıza bu çıkmıştır, ikiz kulelere, kimsenin olmadığı, kimsenin umursamayacağı, beş yüz küsur yıllık iki ufak kuleye saldırı düzenlemeniz istenmiştir, düşündükçe çileden çıkarsınız, lanet okursunuz, hırs basar içinizi ama dediğim gibi, yapacak birşeyiniz yoktur, bir-iki gün kenti dolaşıp sondajınızı yaparsınız, kendi güvenliğiniz için de gereklidir bu prosedür, yalnızca görevin başarıyla tamamlanması için değil, ama yine de, elinizde olmadan, üstünkörü işler yaparsınız, soruları, gizliliği, araştırmayı, kapsamlılığı savsaklarsınız, eylem saati yaklaştıkça siniriniz artar, hiç yapmadığınız şeyler yapmaya, kendi kendinize yüksek sesle konuşmaya, içki iç-

meye, silahınızla oynamaya başlarsınız, görevin sunamadığı tehlikeyi ve riski bizzat yaratmaya çalışırsınız bir anlamda, oyuna alınmadığı için küsen ve taşlara tekme ata ata evinin yolunu tutan bir oğlan çocuğu gibi, beş bininci sabah aynı işe gitmek için evinden çıkan bir memur gibi gidersiniz kulelere üçüncü gece, küstahça bir alenilikle içeri girer, gerekli yerleştirmeleri yaparken ışık bile yakarsınız, sonra da bir sigara, patlamaya birkaç saniye kala oradan gidecek gibisinizdir, kimbilir belki gerçekten budur yapacağınız, eğer fırsatınız olsa, ama bunu kimse bilmeyecektir çünkü bu fırsat da verilmez, sıra sizin patlamanıza gelemeden bu lanet olası ortaçağ kenti son bir kazık atar size, bir anda ortalığı kaplayan ışık ve gürültüye inanamazsınız önce, ama bir an önce inansanız iyi edeceğinizi de çok geçmeden anlarsınız, kentin altındaki yer göçmekte, kent yerle bir olmakta, kentin üstündeki gökyüzü başınıza geçmektedir çünkü, biraz daha beklerseniz başkaları içinde bulunduğunuz kuleleri sizinle birlikte gömebilir, bir kez daha küfredersiniz, basit ama ciğerinizi taşıyan bir küfür olur bu, dilinizi hiç bilmeyen birinin bile derhal anlayacağı bir küfür, boktan bir göreve gönderilerek alaya alındığınız yetmiyormuş gibi, üç kuruşluk gösteriniz de perdelerini açamadan kenara itilmiştir, dünya bekleyememiştir sizi, yapacak daha önemli işleri vardır, o kadar kabarmıştır ki içinizdeki öfke, bu mezar kokulu kente kimin neden bunca masraflı bir yok etme töreni hazırladığını bile merak etmezsiniz, o an etmezsiniz.

ÇİNGENE

Fal bakmam ben, on dört yaşımdan beri fal bakmadım, şimdiki kocamla evden kaçtığımdan beri yani, insanların fallarına bakmam için yalvarmaları sinirimi bozuyor, bakmam diyorum, başlarda yakamdan düşmeleri için erkek kardeşimin ölümünü gördüğümü, o fala bakmamdan bir ay sonra kardeşimin öldüğünü, bir daha fal bakmamaya o zaman yemin ettiğimi söylüyordum, fakat çok geçmeden anladım ki insanlar bunu duyunca daha da gaza geliyor, hele paralı olanlar, hepsini reddettim, birini hariç, belediye başkanı hem iyi para veriyor, hem de çocuklarımızın okul masraflarını karşılıyor, o yüzden o çağırdığında gidiyorum, ama yalnızca ona, Sanzio'da beklendiğimi söylemeye ve beni acilen götürmeye ge-

len adamıyla bu yüzden gittim, kalabalık olduklarını bilmiyordum, toplantı gibi birşey yapıyorlardı, başkan beni görünce diğerlerinden izin isteyip kalktı, beni arka tarafta bir odaya götürdü, istenmeyen şeyler olduğunu söyledi, bu sözü kullandı, istenmeyen şeyler, başının belada olduğu, endişeyle korku arasında gidip geldiği belliydi, yatıştırmaya çalıştım onu, her ne olursa olsun sonunun iyi olacağını, bu dertten yüzünün akıyla çıkacağını filan, aklıma ne gelirse yani, biraz güveni yerine gelmiş gibiydi, elime para sıkıştırdı, ailemin yanına dönmemi ve bu gece etrafta fazla dolaşmamamı söyledi, onunla sahneye döndük, ben tam merdivenlerden inip kenardan kenardan gidecekken o kız ortaya fırladı, korkutucu bir hali vardı, çok daha korkunç şeyler oldu, başkana yaptıkları gözümün önünden gitmiyor, herkesi sahnede sıraya dizdi, soyunmamızı söyledi, delirmiş gibiydi, başkan oluk oluk kan kaybediyordu, kimse sesini çıkaramadı, büyük bir silah vardı elinde, sırayla herkesin önünde durup bir bahaneyle vuruyordu, bana geldiğinde yüzümü eliyle tuttu, orada ne işim olduğunu sordu, konuşamadım, baştan aşağı süzdü beni, beni bırakacaktı bence, hadi git gözüm görmesin diyecekti, oradakilerden olmadığımı, sıradan bir çingene olduğumu anlamıştı, ama tam o sırada gözleri giysilerime takıldı ayaklarımın dibinde duran, bu donun hali ne böyle dedi, suratı allak bullak olmuştu, bir hali filan yoktu donumun, kirliydi yalnızca, her gün yeni don giymemi mi bekliyordu anlamadım, sağ yanıma saplandı kurşun.

HOBBES'U SEVMEYEN FELSEFECİ

Çocukluğum boyunca, köklü bir ailemiz olduğu söylendi bana, gözümde canlanan yaşlı, yüzyıllar içinde eğilmiş, dallarının hacmi kadar kökü olan ağaç imgesinin özgün bir yanı yok elbette, ama belki doğayı sevmememde payı olmuştur, ailemden hiçbir zaman hazzetmedim çünkü, ne Avrupa'nın en eski Yahudilerinden olan anne tarafımı, ne de beş yüzyıla yakın bir süredir ağırlıklı olarak hukukun çeşitli dallarında -işte yine o ağaç- uzmanlaşmış, saraylara kah yakın durmuş kah düşman kesilmiş ve bir-iki kere bir hükümdarı alaşağı edecek kadar güçlenmişse de genelde bu cüretinin bedelini fazlasıyla ödemiş baba tarafımı sevebildim, bir ceza avukatı olan kendi babamdan ve uluslararası hukuk profesörü olan büyükba-

bamdan özellikle nefret ettim, bunu söyleyebilmek için ikisinin de ölmesini beklemem gerekeceğinden emindim ve bunu kabullenmiştim, ta ki büyükbabamın kız kardeşimi yıllarca sıkıştırıp mıncıkladığı ortaya çıkana kadar, büyükbabamı o gün gömmüştük, aşırı yüksek tansiyonunun kontrol altına alınması için yatırıldığı hastanede yaygın bir enfeksiyona yakalanmış ve bir hafta içinde zatürreeden ölmüştü, o akşam babaannemlerde yedik, kuzenlerim ve amcalarım da vardı, teyzelerimden yalnızca biri oradaydı, dayılarımsa yurtdışında olduklarından "gelememişlerdi," sakin bir yemekti, babaannemin yardımcısı maharetli bir aşçıydı, herkesin iştahı açılmış gibiydi, mezarlık havası iyi gelmişti belli ki, galiba tatlılar yeni gelmişti, evet, parfemin soğukluğu damağımı uyuşturduğu sırada annem kız kardeşime, o küçükken büyükbabamla oynadıkları oyunu hatırlayıp hatırlamadığını sordu, hangisini, dedi kız kardeşim, "Dogma" filmlerine layık bir sahnenin hazırlanmakta olduğundan habersizce ve biraz da üstünkörü dinliyordum onları, hani evin içinde bir yere senin için aldığı bir hediyeyi saklardı, dedi annem, sana bir ipucu verirdi, o ipucunun işaret ettiği yerde yeni bir ipucu olurdu, yedinci ipucuysa hediyeye giderdi, çok eğlenirdin, hatırlamıyor musun, diye sordu, hatırlıyorum, dedi kız kardeşim, özellikle de sonuncusunu, önündeki su bardağıyla oynuyordu, yemeklerde yalnızca su içerdi, göstermiş olduğu cesaret, sarhoş olmadığını hatırladığımda beni daha da şaşırtacaktı o yüzden, son hediyem bir maymun biblosuydu, diye devam etti kız kardeşim, masadaki herkesin yüzünde hafif bir tebessüm belirmeye başlamıştı, son ipucunu bulunca kafam çok karışmıştı, dedi, bir türlü çözemiyordum, bir gariplik vardı, hediye iki ayrı yerde gibiydi, sonunda anladım ama, hediye hem büyükbabamın cebinde, hem de çalışma odasındaydı, çünkü büyükbabam oradaydı, koşarak içeri girdim, dedi kız kardeşim, an-

neme baktı gözlerini bardaktan kaldırıp, duracak gibi oldu, ama devam etti, büyükbabam koltuğunda bir kitap okuyordu, içeri girdiğimde bana bakmadı, geldiğimi fark etmemiş gibi yapıyordu, numara olduğunu anlamıştım, gülerek yanına gittim, hala bakmıyordu bana, elimi önce hırkasının ceplerine soktum, yoktu, pantalon ceplerine baktım ben de, dedi, ressam kuzenim kırmızı şarap yok mu başka, diye sordu birden, küçük amcam şişeyi uzattı, ama herkesin gözü kız kardeşimdeydi, sol cebinden birşey çıktı, dedi kız kardeşim, ne olduğunu anlayamadım önce, ufacık bir maymuna benziyordu, ama bir fazlalık vardı, karnının altından bir sopa yükseliyordu, bu ne, diye sordum büyükbabama, büyükbabam pantalonunun fermuarını açtı ve elimi içeri soktu, terbiyesizleşme, diye bağırdı annem, o günden sonra, diye devam etti kız kardeşim, yeni bir oyuna başladık, oyunun adını yıllar sonra öğrendim, lisede, "eline vermek" deniyormuş, yeter artık, dedi annem, bunu demesiyle ayağa kalkması ve masanın karşısından kız kardeşime çınlayan bir tokat atması sanırım eşzamanlı oldu, bundan çok emin değilim aslında, çünkü buradan bakınca o akşam herşey eşzamanlı olmuş gibi geliyor artık, annem salondan çıktı, kız kardeşim de annemin peşinden gitti, birlikte geri geldiklerinde miydi, yoksa onlar yokken mi, tam kestiremiyorum, konu safarilere geldi, yoksa doğrudan aslanları mı anlatmaya başlamıştı babam, hayatında tek bir aslanla karşılaştığını sanmıyorum, erkek aslanın yuvada durmadığını, ama bir gün, anne aslan avlanmaya gittiğinde çıkagelip yavruları yiyebildiğini anlattı, oradan devrimlere ve devrim liderlerinin genelde nasıl hunharca öldürüldüğüne geçti, nereye ulaşmaya çalışıyordu bilmiyorum, ama aslan hikayesini duyduğumdan beri kusacak gibiydim, büyükbabam kız kardeşimi taciz etmişti, ama aslanlar da kendi yavrularını yiyordu, doğada olurdu böyle şeyler, kuzenimin dedi-

ğine göre önümde duran şarap şişesini babamın kafasına geçirmeye çalışmışım, ben yalnızca orospu çocuğu dediğimi ve çıkıp gittiğimi hatırlıyorum, annem o gece mi konuştu benimle, yoksa ertesi sabah mıydı, yanlış anladığımı, babamın öyle birşey kastetmediğini, zaten kız kardeşimin de masadakilerden özür dilediğini, herhalde çok üzgün olduğu için saçmaladığını söylediğini söyledi, Hobbes'da ve daha bir alay felsefeci bozuntusunda vardır bu, Spinoza'da mesela, doğadaki insandan söz ederler, yani toplum öncesi, onların deyimiyle sivil toplum öncesi insandan, doğadaki insan ne yapsa yeridir, çünkü doğada ahlaki sorumluluk yoktur, devletse bu sorumluluğu dayatmak ve insanı insandan korumak için kurulmuştur, sonuçta kız kardeşim evde kalmayı sürdürdü, ben gittim ve dönmedim, felsefe *master*'ımı bitirmiştim zaten, doktoraya başladım ve bölümde asistan oldum, doğal babalık hakkı olarak adlandırdığım şey üzerine çalışmaya başladım, siyasi ve felsefi düşüncede doğal babalık hakkı, bizimki gibi köklü bir aileden elbette böyle bir kavram çıkacaktı, baba katli kavramı değil herhalde, Cengiz Han'ın ne büyük bir devlet adam, ülkesi için ne büyük bir baba olduğunu bu kavram ışığında ve Hobbes'la Spinoza'ya dayanarak anlatan bildirimi sunmak için buraya gelmemde bir kader cilvesi seziyorum şimdi, kurucusu tarafından yerle bir edilirken güzelim Urbino, mahşerden gelen ve dikilitaşın çevresinde dönüp duran o atlıların önüne atlamam ve gerçekleştirmek üzere oldukları inanılmaz yıkımı engelleyemeyecek bir jest yapmaya kalkışmam bir dereceye kadar anlaşılabilir olsa da, İtalyanca orospu çocuğu diye bağırmam açık bir intihar girişimi olarak görülmesinin yanısıra, iyi bir aileden geldiğimi saklama ve hatta inkar etme çabası olarak da değerlendirilebilir, oysa bunu hiçbir zaman saklamadım, daha en başta köklü bir geleneği olan köklü bir aileden geldiğimi söylemiş olduğumu sanıyorum.

DOKTORUN EŞİ

Karım çocuk doktorudur, Ölüm Mabedi'ne gecenin bir yarısı çağrılmış olmasına bir anlam verememiştim o yüzden, onunla gitmeye karar verdim ama o bunu gülünç buldu, ısrar ettim, uykudan kalkmıştık, ikimizin de aksiliği üstündeydi, surat asa asa ve birbirimize tek kelime etmeden Corso Garibaldi'ye girdiğimizde kulağımıza geldi bağrışmalar, bir koşuşturma vardı, Ölüm Mabedi'nin kapısı açıktı, hemen yandaki tuhaf resim dikkatimi çekti birden, daha önce gördüğümü sanmıyorum bu resmi, sorduğum insanlar da hatırlamadı, bir iblisti bu, kanatlı kırmızı bir iblis, duvara işlenmişti, içeriye girip girmeme konusunda birden kuşkum arttı itiraf edeyim, ama karım görmemişti resmi, yanımdan hızla geçip

girdi, büyük bir terslik olduğunu hemen anladık, yerde insanlar yatıyordu, beyaz entarileri kandan kıpkırmızı olmuştu, dışarıdaki hengameden çok ayrı bir ölüm sessizliği vardı burada, kısık bir inilti duyduk, inilti bile değildi aslında, rahat nefes alamayan birinin çıkardığı seslere benziyordu, yerdekilerin üstünden atlayarak sese doğru gitti karım, ben de peşinden, yere eğilip bir dolabın dibinden, birtakım örtülerin altından kucağına aldığı çocuğu görünce niye çağrılmış olduğunu anladım, alt dudağı tam ortasından yarılmıştı, kanıyordu, boynundaki altın kolyeyi ve üstünde Federico yazdığını çok sonra, karımın çalıştığı hastanede çocuğa gerekli müdahaleler yapıldıktan ve yatırıldıktan sonra fark ettim.

BAKTERİ UZMANI BİYOLOG

Burada daha uzun bir süre kalmak ister miydim emin değilim, insan benim yaşıma geldiğinde gürültüden, hareketten, hızdan, karışıklıktan hoşlanmaz oluyor tabii, ama eskilikten, yaşlılıktan, kendi bedeninin ölümlülüğünü, hatta ölmekte olduğunu düşündürecek her türlü ölgünlükten de tiksiniyor, nereye gideceğini, nereden medet umacağını bilemez hale geliyor sonunda, bu tür kafeler insanın imdadına işte o zaman yetişiyor sanki, iki dünyanın da iyi yanları burada birleşmiş gibi, belli bir canlılık var ama bu bir ses ve görüntü uğultusuna dönüşmüyor, belli bir yalıtılmışlık da var ama tabut gibi insanı daraltmıyor, böyle bir kafede saatlerce oturanları, hemen her gün gelip işini burada gören, dostlarını bura-

da ağırlayan, gazetesini burada okuyan, hatta kitaplarını yazan insanları anlayabiliyorum, neredeyse anlayabiliyorum, çünkü bir yandan da böyle yerlerin çalışanlarıyla müdavimleri arasındaki ilişki çoğu zaman kırılgan oluyor ve dengeler iyi tutturulmadığında gerçekten de kırılıyor, o zaman insan yalnızlıktan nereye gideceğini bilememekten beter bir duyguya kapılıyor, yalnız bırakılmışlık, yersiz bırakılmışlık, tanıdıkları elinden alınmışlık duygusu bu, yapacak birşey kalmıyor o zaman, başıma geldiği için biliyorum, hoş bir delikanlıydı Alberto, gri ve zeki gözleri onu olmadığı kadar olgun gösterirdi, bir garson için fazla gelişkin bir alaysılığı vardı, uzun süre hiç konuşmadık birbirimizle, onun çalıştığı kafeye gidip ardı ardına kahve içen, sigara tüttüren, ekoloji kitapları okuyan, makaleleri üstünde çalışan bir adamdım, konuşacak neyimiz olabilirdi, konuşacak birşeylerimiz olsa bile bunları konuşmak şart mıydı, kendi payıma, ömrüm boyunca yeterince konuştuğumu söyleyebileceğim bir aşamaya gelmiştim artık, komik ama Alberto da o yaşında -28, 30?- aynı noktadaymış, hep de o noktada olmuş gibiydi, belki sonunda ona laf atmamın nedeni buydu, belki de bir akşamüstü başka bir müşteriyle, belli belirsiz bir gülümseme eşliğinde ayaküstü laflamasıydı, şimdi düşününce beni yanıltan şeyin bu olduğunu fark ediyorum, Alberto'nun iki yaşındaki oğlunun kafeye gelmesi, kendinden oldukça büyük bir kadınla yaşadığını öğrenmem hiçbirşeyi değiştirmedi, onu evime yemeğe davet ettiğimde birbirimize enikonu alışmış, ortak şakalar geliştirmiş, giden müşterinin dedikodusunu -bir bakışla, bir kaş ya da bilek hareketiyle- yapabilecek kadar, gömleklerimiz konusunda birbirimize iltifat edebilecek kadar yakınlaşmıştık, sonrasında bana karşı tavrı neredeyse hiç değişmedi, gizli gülümsemesi seyrekleşti belki, kahveyi masaya koyduktan sonra her zamankinden biraz daha, çok az daha hızlı dönüp gider oldu

galiba, yemeğe mi, gelemem, derkenki ses tonunu unutamadım, kulağımdan gitmedi, bir süre sonra ayağımı kestim oradan, utançla, çıktığımda başka bir müşterinin kaş hareketine malzeme olmaya dayanamayacağım için, yaşıma ve fiziğime bakmadan onun gibi birinin ilgisini çekebileceğimi düşünmeye cüret etmişliğin ağırlığından dolayı, masama yeni bir *espresso* fincanı ve ufak bir bardak buzlu, limonlu su bırakan garson kızın Alberto'yu tanıma olasılığını düşündüm, bir İranlıyla tanıştığında onun bütün İranlıları bildiğini sanan ve daha önceden tanıdığı bir İranlıyı ilk adıyla soran Amerikalılar gibi, suda tuhaf bir koku olduğunu ancak hepsini içtikten sonra fark ettim, kokunun ne olduğunu ve buradaki herkesle birlikte başıma neler geleceğini anlamam gereğinden uzun sürdü, bağlam değişikliği belli ki algıların işlenme süresini uzatıyor.

AMATÖR HAFİYE

Uçurtma Festivali'nin düzenlendiği günün gecesinde kocamı, fotoğraf makinesinin kordonuyla boğulmuş olarak buldum, makinenin içindeki filmin çıkarılmış olduğunu hemen anladım, Lorenzo'larda yemek yiyecektik, kalabalık bir gruptuk, kocam evden gelecekti oraya, biraz işi olduğunu söylemişti, gecikince aradım, insanlar acıkmıştı, sabırsızlanmaya başlıyorlardı, kocam telefonu açmayınca eve gidip bakmaya karar verdim, Lorenzo'lara yakın oturuyoruz zaten, gittiğimde kapı kilitliydi, anahtarım olmasına rağmen açamadım, kocam anahtarı kilitte bırakmış olmalıydı, neyse ki mutfak penceresi aralıktı, kocamı da orada buldum zaten, yerde boylu boyunca yatıyordu, polisin anlattıklarıma pek inanmamış gö-

rünmesinde benim de gördüklerime inanamayışımın payı var mıydı bilmiyorum, düşmanımız yoktu, kıskananlar olabilir tabii, son birkaç yıldır çektiğimiz Urbino fotoğraflarıyla belli bir yere gelmiştik, hatta işi büyütmeyi, çeşitli kent projeleriyle belediyelere gitmeyi planlıyorduk, enistemin bağlantıları da yardım ediyordu elbette ama di Bartolo imzası da birşey ifade etmeye başlamıştı, yine de kocamı öldürmelerini gerektirecek birşey değildi bu, polise de bunu anlattım, anlamışa benzemiyorlardı, anlamlı anlamlı bakışıyorlardı, Lorenzo'ya haber verdim, geceleri mahvoldu tabii, ama topluca karakola gelmeleri işime yaradı, o zaman akıl ettim makinenin içinde film olmadığını, o filmi mutlaka bulmamız gerektiğini söyledim polislere, cinayetin filmle aydınlanacağını, kocamın o gün çektiği bir fotoğraf yüzünden öldürüldüğünden emin olduğumu söyledim, epeydir karakoldaydım, polisler esnemeye başlamıştı, beni bıraktılar sonunda, gerekli incelemeleri yapacaklarını, bana haber vereceklerini, ifademe yeniden başvurmaları gerekirse beni daimi ikamet adresimde bulmak istediklerini söylediler, kendi ülkenizin polisi Amerikan filmlerindeki polisler gibi konuştuğunda tepeniz atabiliyor, olur dedim yalnızca, uzatmadım, sabah Uçurtma Festivali'nde kocamla birlikte fotoğraf çekmiştik, belki benim çektiklerimde bir ipucu bulabilirdim, Lorenzo'yla Claudia'nın ısrarlı davetine karşın doğruca eve gittim, ağlamak bile gelmedi aklıma, müthiş bir enerji hissediyordum, hemen karanlık odaya girip fotoğrafları bastım, ama ne o gece, ne de sonraki günler, çektiğim karelerde herhangi birşey bulabildim, küçük ve sessiz bir cenaze töreni yaptık, biz bize, annem geldi bir süre benimle kalmaya, her gün karakola uğruyordum yine de, hiçbir gelişme olmuyordu, olacağı da yoktu, iyice zayıflamıştım, mutfağa giremiyordum, yerdeki halini unutamıyordum, sonra bir gece gözümdeki perde açıldı, gördüm, kocamın ne-

den öldürüldüğünü biliyordum, üstelik elimde bunu kanıtlayacak bir fotoğraf da vardı, festival günü sabahı alana giderken kocam kapı tokmağı fotoğrafları çekmişti bir dizi, sonra yeni film takmıştı uçurtma fotoğrafları için, tokmaklardan birinin fotoğrafını çekerken belediye başkanını, Liza Malinetti'nin evinden çıkarken görmüştük, başkanla göz göze gelmemeye çalışarak ve hararetli bir tartışmanın ortasındaymışız gibi yaparak yolumuza devam etmiştik, onları utandırmamak için, çünkü burada herkes bu ilişkinin dedikodusunu yapıyordu, ikisi de her fırsatta inkar ediyor, bırakın birlikte olmayı, birbirlerini tanımadıklarını söylüyorlardı, başkan için bu çok önemliydi herhalde, çünkü Liza'nın kocası Milano'nun en büyük işadamlarından biriydi, Gustavo Malinetti, tanırsınız mutlaka, bir süredir ayrı yaşadıklarını duymuştuk, Gustavo ayrıca başkana rüşvet vermekle suçlanmış ama birşey bulunamamıştı, mesele neydi tam hatırlamıyorum şimdi, ama aralarında ciddi bir çıkar ilişkisi olduğu belliydi, başkan çok korkuyordu ve korkmakta haklıydı, o fotoğraf herşeyin sonu olabilirdi kendisi için, ama yanılmıştı işte, kocamı öldürüp ele geçirdiği filmde değildi fotoğraf, bunu da bilemezdi çünkü makineden çıkarıldığında yanmış olmalıydı film, kocamın fotoğraf çantasının içinden çıktı kutu, elim titriyordu banyo ederken, basmayı bekleyemeden elimde ruloyla koştum karakola, komiser yoktu tabii, gördüğüm en salak memura olanları ve ne anlama geldiğini anlatmaya çalışırken girdiler içeri, çok güzel bir kızdı, iki kurşun yedim ama kurtuldum, buna kurtulmak denirse tabii, üstümdeki herşey yanmış, acıdan bayılmışım, gözümü burada açtım.

MARKSİST

Buraya gelmeyi planlamamıştım, hiçbir şeyi planlamamıştım aslında, sevgilimden ayrıldıktan sonra uzun süre toparlayamamıştım kendimi, günlerce evden çıkmadığım oluyordu, işlerimi de savsaklamıştım, hazırlanması gereken kitap kapakları, *web* sitesi taslakları, ambalaj tasarımları öylece bekliyordu, sıyrılamıyordum nedense, bir sabah, hiç uyumadığım ve sonunda çizgi roman çizmeye başladığım gecenin sabahı İtalya'ya gitmeye karar verdim, ertesi gün Palermo'daydım, bir Fiat kiralayıp kuzeye doğru tırmanmaya başladım, Roma'ya kadar geldikten sonra içeri kıvrılıp Pescara'ya, Adriyatik kıyısına geçtim, başka zaman olsa, belirli bir sürede belirli bir yere ulaşmam gerekse İtalya'dan, daha doğrusu yol ta-

belalarından nefret edebilirdim, ülkedeki tabela sistemi dayanılmaz aptallıkta, ama bir yere yetişmeye çalışmıyordum, o yüzden çok da aldırmadım tabelalara, hatta gitmeyi düşünmediğim bir yere giden o yola sapıp adının herkesçe bilinmemesini ve olabildiğince gizli kalmasını, mümkün olduğunca bozulmadan mümkün olduğunca uzun süre varlığını sürdürmesini istediğim, o yüzden de İa demekle yetineceğim o yere de bu tabelalar sayesinde geldim, ufacık bir Roma yerleşimiydi burası, dar ağızlı ve kendisinden de ufak bir koyun çevresine kurulmuştu, şimdiyse on beş-yirmi köy evi, bir kahvelokanta ve yukarıdaki iki pansiyon dışında hiçbir şey yoktu İa'da, kaldığım pansiyon hayret edilecek kadar temiz ve bakımlıydı, eşyalarımı bırakıp kahveye indim, kimse yoktu, az sonra orta yaşlı bir kadınla iki çocuğu geldi, buralı gibiydiler ama hallerinde az biraz dışarılılık da yok değildi, çocuklardan küçük olanı kumral, kısa saçlı bir oğlandı, kızsa dokuz-on yaşlarında olmalıydı, bilmiş bilmiş konuşuyordu annesiyle, sonra kalkıp yanıma geldi, buraya ne zaman geldiğimi, nerede kaldığımı, kimi tanıdığımı, denize girip girmeyeceğimi sordu, bakalım dedim, belki daha sonra, yüzme bildiğimden emin olmak istedi, denizde görüşürüz dedi ve kardeşine birşeyler söyleyerek geldiği gibi gitti, çok sıcaktı hava, denize girmek iyi olacaktı aslında, koyun ağzına yürüdüm, kayalara tırmanınca yan taraftaki kumsalı ve küçük iskeleyi gördüm, ben iskeleyi gördüğüm anda iskeleden ayaklarını sarkıtan kız çocuğu da beni gördü, el salladı, ben de ona el salladım, ağır adımlarla iskeleye yürüdüm ama kuma oturdum, iki kardeş el ele yanıma geldiler, kızın yanıma serdiği havlunun üstüne oturdular, çocuklarla yakınlaşmayalı kimbilir ne kadar olmuştu, İa'da hiç hesapta yokken iki gece kaldım, çocukların annesi beni kendi kardeşinin balık çiftliğine yemeğe davet etti, ekip olarak neşeliydik, doğanın sömürülmesinin Marksist açı-

dan eleştirisini yaptığımda çocukların dayısıyla az daha papaz oluyorduk, ama balık da, şarap da fazlasıyla lezzetliydi, kavga etmekle uğraşılmayacak kadar lezzetliydi, şimdi fark ediyorum ki bu gezi beni yumuşatmış, beni tanıyanların bana yakıştıramayacağı kadar mülayim biri oldum aniden, yalnızca mülayim de değil, duygusallaştım düpedüz, çocuklarla arkadaşlık eden biri, bu iki kardeş büyüdüklerinde nasıl insanlara dönüşecekler acaba diye düşündüm, hayatın bir aşamasında onlarla yeniden karşılaşır mıydım, kendi çocukluğumdan hatırladığım, sonrasında hiç görmediğim, ama görsem hemen tanıyacağım insanlar ve onlarla ilintili keskin tanımlı anılarım vardı, bu çocuklar da beni hatırlar mıydı, oğlan küçüktü gerçi, ama kız hatırlardı belki de, ertesi sabah gideceğimi haber verdiğimde çok bozuldu, şımarıklıklar yapmaya başladı, deniz kıyısında, iskelede oturuyorduk, ben gülüyordum yaptıklarına, annesi kıyıdan beni rahat bırakmasını söylüyordu ama o oralı değildi hiç, sonra bir sözüme, belki de gülüyor oluşuma çok kızdı, itmeye, yumruk atmaya başladı, gel bakalım sen buraya, artık çok oldun dedim ve kucakladığım gibi denize attım onu, karın üstü düştü suya, dağlar taşlar gibi küsmüş olarak çıktı iskeleye, belli ki canı da yanıyordu, özürler diledim, gönlünü almaya çalıştım, hiç işe yaramadı, annesinin yanına gitti, kurulandı, güneş gözlüklerini takıp güneşlenmeye başladı, akşama doğru toparlanıp pansiyona döndüm, yemeğe lokantaya gelmedi, ertesi sabah kahvemi içerken oradaydı ama, tek başına, uyku mahmuruydu, barışalım mı artık, dedi, elimde olmadan güldüm ama hemen ciddileştim onun ciddiyetini görünce, barışalım dedim, elini uzattı, gayet resmi resmi el sıkıştık, gidiyor musun bugün, diye sordu, kahvemi bitirince dedim, aniden belime sarıldı, ağlamaya başladı, ne yapacağımı bilemedim, annesi geldi o sırada, adresini al arkadaşının, dedi, mektup yazarsın, bir kağıda ev adresimi

yazıp verdim, yıllar sonra bir sabah kapıyı açtığımda karşımda tanımadığım bir İtalyan kızı bulduğumu düşündüm o an, görüntü gözümde canlanıverdi, bir hafta sonra geldim Urbino'ya, dolaşa dolaşa, tatili biraz uzattığımı düşünmeye başlamıştım, gece içkisi için Piazza della Repubblica'ya yeni gelmiştim ki bombalar patlamaya başladı, herkes panik içindeydi, otele dönmeye karar verdim, Dükalık Sarayı'nın önünden geçecektim, ama buraya da bomba isabet etmişti anlaşılan, yol kapanmıştı, her yer yanıyordu, döndüm, kaldırımda yatan, feci halde yanmış bir kız çocuğu gördüm, küçük kızın orada olması için hiçbir neden yoktu tabii, karanlıktı, suratı kapkaraydı, tanımam imkansızdı, yine de eminim, zamanla anlayacağım sanırım nasıl emin olduğumu, Marx'ın doktora tezinde mealen dediği gibi, bazı şeyleri bilmek istemeyişimizin iyi nedenleri olabilir, insan doğası kendini korumaya güdümlüdür, yine de bu, istemediğimiz bazı şeyleri müthiş bir kesinlikle bildiğimiz ve bu bilgi karşısında tümüyle güçsüz kaldığımız gerçeğini değiştirmez, yapılabilecek tek şey, hakiki bilginin doğaya ters düşemeyeceği ilkesine sığınmaktır, ben de öyle yapıyorum, bulmayı yine de ummadığım azıcık iç huzuru için.

YALINAYAK TİYATROCU

Gençliğimde, kariyerimin başlarındayken çok zorlandım, doğru dürüst bir rol almam neredeyse imkansız oluyordu, sonra, orta yaş denen dönemi geçtikten sonra şansım döndü, çoğu oyuncunun, özellikle de kadınların bunalıma girdiği ve ego krizleri içinde sahneyi dönmemecesine terk ettiği yaşlarda ben altın çağımı yaşamaya başladım, uluslararası festivallerde bile adım, hiç tanınmamış yönetmenlerin oyunlarına, salonları dolduracak kadar seyirci çekiyordu, övünmek için değil, ünün geç gelmesi, onunla kurduğum ilişkide dizginleri elimde tutabilmemi, onun istediklerini değil kendi istediklerimi yapabilmemi sağladı, bunun için gerçekten minnettar kaldım ve gençliğimin küskünlüğünü tümüyle attım üstüm-

den, rahatladım, uçuşan giysiler içinde yalınayak yürüdüğümde garipsenip garipsenmeyeceğimi düşünmem, insanların yargıları hakkında endişelenmem gerekmedi, yalınayak yürümenin beni nasıl değiştirdiğini çok sonra anladım, ayaklarımla, sokakla, havayla olan ilişkim değişti, kir ve soğuk bambaşka anlamlara büründü benim için, çok hastalandım ama alıştım, bağımlılığa dönüştü yalınayaklık, ayakkabı giyme düşüncesi içime korkunç sıkıntılar verir oldu, bütün bunlar tanınmışlığıma, kamusal imgelemdeki görüntüme eklemlendi elbette, bunu hedeflediğimden ya da umursadığımdan değil, bir olgu olarak söylüyorum bunu, ayaklarımdan iğrenenlere asla hoşgörülü olmadım, beni gösterişçilikle suçlayanlara hiç aldırmadım ve hiçbir zaman kendimi ve bağımlılığımı saklama ihtiyacı hissetmedim, tam tersine, belki çelişkili bulacaksınız, ama doğada yürümek, toprağa basmak değildi beni asıl heyecanlandıran, şehir sokaklarından, asfalttan, özellikle de arnavutkaldırımlarından kopamıyordum ben, eski ve yokuşu bol kentlerden alamıyordum kendimi ve bir santim nasır bağlamış ayaklarımı, Urbino'ya burada sahneye çıkacağım için mi geldim, yoksa burada yürüyebilmek için mi grup yöneticilerini Urbino'ya gitmeye ikna ettim, ben bile emin değilim yanıttan, ama patlamalar, silah sesleri ve alevler ortalığı sardığında kaçışmaya başlayan insanlar arasında kendimi bulduğumda, onlarca kişiyle birlikte Via Venetto'nun bir ucundan diğerine koşmaya başladığımda, kendime hayranlığımı besleyen nasırlarım bile koruyamadı beni yerdeki cam kırıklarından, belki de doğrusu budur, hiçbir zaman tümüyle özgür ve tümüyle korunaklı olmamalıyızdır, bilemiyorum.

UKALA MİMAR

Sone formunda şiirler yazan, soyut ve geometrik resimler yapan, Jung okuyan bir fizikokimyacıydı, ama onu böyle tanımlamak aklımın ucundan bile geçmedi, hiçbir zaman, kırk dört yaşında, yumuşak yüzlü, güzel sayılmayacak ama kendine özgü bir hoşluğu olan, uzun boylu bir Hollandalıydı, benden epeyce büyüktü, Washington Square civarında bir barda, meslektaşlarıyla bağıra çağıra tartışırken ve gülerken gördüm onu ilk, f-elementleri hakkında birşeyler söylüyordu diye hatırlıyorum, bunu ona hiç doğrulatamadım gerçi, çok sarhoştu o gece, çok da neşeliydi, tartışmaya katılmam zor olmadı, neler söylediğimi şimdi bilemiyorum, ama hiçbir fikrinizin olmadığı konular hakkında konuşmak sanılanın aksi-

ne kolaydır, özellikle de metaforlar konusunda iyiyseniz ve bağlantısız gibi görünen şeylerin aslında dehşet bağlantılı olduğu konusunda ikna yeteneğiniz varsa, o gece telefonunu aldım, ama aramadım, arayamadım nedense, yumuşaklığıydı tabii, gördüğüm en yumuşak insan olduğunu sonra anlayacaktım, ondan hoşlandığımı düşündüm ama daha yanlış bir tanımlama olamazdı, ona ancak inanılabilirdi, tüm benliğinizle ona inanır ve sizi yanına, içine alması için yine ona dua ederdiniz, ya da dişlerinin çarpıklığını sevimli bulmakla yetinir, yürüyüp giderdiniz, aramızda geçecek telefon konuşmasının katışıksız bir sahtekarlık ve ihanet olması kaçınılmazdı, aramadım, bir hafta sonra aramaya yeltendiğimde numarasını kaybetmiş olduğumu anladım, düpedüz sevindim buna, bir gece Lincoln Center'da, bir Bulgar filmine girmek için beklerken, iki arkadaşıyla geldiğini gördüm, yanımdan geçip gişeye doğru yürürlerken göz göze geldik, gülümsedi, tanımamıştı beni, buz gibi bir New York gecesinde, bir avuç insanın zahmet edip gideceği bir filmi az sonra ayrı ayrı ama birlikte seyredeceği bir yabancıya gülümser gibi gülümsemişti, bu gülümseme benim sonum olacak diye düşündüm, ne düşündüğümü, ne anlama geldiğini bilmeden, yanındaki adam hatırladı beni, hatta o gece barda sarf ettiğim saçmalıklardan bir kısmını tekrarlayacak kadar iyi hatırladı, şu ukala mimar vardı ya canım, dedi ona, onun da buna sevindiğini hissettim, hayır etmedim, daha sonra kendisi anlattı bunu, toplam on iki gün süren ilişkimiz boyunca her gün en başa dönüp o noktaya kadarki geçmişimizi anlatırdı, hatırlıyor musun TriBeCa'da yürümüştük bir akşam, derdi bir aşamada, bir Fransız lokantası görmüştük, insanlar içeride omlet ve salata yiyordu, hiç yer yoktu, garson kızlar denizci gibi giyinmişti, bir dolu ayrıntı hatırlardı, bazılarını uyduruyor musun yoksa, diye sordum yedinci günde, asla, dedi kesin bir sesle,

uyduruyorsam bile bilmeden yapıyorumdur, güldük ikimiz de, dokuzuncu günün gecesi onun evinde sevişiyorduk, dikkatinin dağıldığını, aklının başka bir yere gittiğini, içinin kuruduğunu hissettim, durdum, kendimi ayırmadım ama, çok güzel göründü gözüme o anda, duyduğum şefkatin yoğunluğuna inanamıyordum, saçlarını okşadım, yanaklarını, alnını, gözlerini öptüm, kokusunu içime çektim, sırtımda gezdirdi ellerini, dakikalarca gezdirdi, kulağıma beni sevdiğini söyledi, yeniden ıslanmıştı, devam ettik, onun için yapabildiğim tek hoş şey bu oldu, bu sabah gelmiştik Urbino'ya, ona hiç görmediği bir yeri, kimsenin gösteremeyeceği gibi göstermek istiyordum, on ikinci gecemizdi, sahte plakalı cipler gecesinden kurtaramadım onu, tek bir cipten söz edilse de aynı anda bu kadar çok yerde tek bir cipin ortaya çıkıp Urbino'yu ve beni bu hale sokabileceğine inanmıyorum.

Urbino

ÖNSÖZ

Anlatmak için bilmek, aktarmak için görmüş yaşamış olmak gerekmez elbette; gerekseydi din, bilim, sanat olur muydu?

KONUMLAMA

İtalya'nın doğu kıyısına, Adriyatik'e yaklaşık yüz kilometre uzakta Urbino, ülkenin kuzeyine de, güneyine olduğundan daha yakın. Urbino'dayken denize girmek istediğinizde Pesaro'ya gidersiniz – güzel bir plajı var Pesaro'nun, konumuz bu olmasa da.

Bir Ortaçağ kenti Urbino, hep de öyle kaldı; her insanı tanımlayan, başka insanların aklında yer ettiği halini içeren bir yaş dilimi vardır ya, Urbino için de bu dönem yaklaşık altmış yıl ve bir baba-oğulun kenti yönettiği 1444-1508 aralığına, yani beş yüzyıl öncesine denk geliyor. Bunun öncesinde de Urbino, oraya ulaşmaya çalışan bir ergendi; sonrasında, anılarıyla yaşayan, ölmek bilmeyen bir ihtiyar. Biz onu öyle sevmeliyiz.

TARİHÇE

Buralar Montefeldro toprakları olarak biliniyor yaklaşık bin yıldır. Verimli vadileri (Foglia, Savio, Marecchia) ve çok stratejik bir konumu korumak için Montefeldro ailesi Urbino'dan sur, kale, kule, kilise ve saray eksik etmemiş.

Dindar ve savaşçı bir aileydi Montefeldro'lar; Katolik Kilisesi'nin gönüllü askerleri olarak Haçlı Seferlerinde önemli roller oynamışlar, dördüncü seferin organizasyonunda birinci dereceden sorumluluk üstlenmişlerdi. Saldırganlıkları dinsel hırslarla sınırlı değildi yine de; kendi topraklarını genişletme, çevre dükalıkları tehdit etme ve bastırma konusunda da ileri gitmekten alamıyorlardı kendilerini. Ayrıca Kilise'yle her zaman ılımlı ilişkiler içinde bulundukları söylenemezdi.

Tarım elbette hep önemli oldu bu topraklarda, özellikle de meyvecilik. Tantalus burada yaşasaydı hiç zorluk çekmezdi –meyve ağaçları hep uzanabileceği mesafede olurdu, ırmağın serin suyu da eğildiğinde kana kana içebileceği kadar yakın. Rönesans dönemi, bölgenin ekonomisinde de önemli değişiklikler yarattı öte yandan– cam ve seramik işlerinde rakip tanımaz konuma geldi Urbino zanaatkarları; bu yetkinliklerini de 1600'lere kadar sürdürdüler, bir sabah uyandıklarında yeni malzemelerin yepyeni bir şekilde işlendiğini ve kendi ürünlerinin artık matah sayılmadığını görene kadar.

Avrupa'nın en önemli üniversitelerinden biri Urbino'da kuruldu. Entelektüel ve sanatsal üretimin başlıca merkezlerinden biri haline gelen kent, bunu üniversitenin hocalarına ve o hocalarla çalışmak için İtalya'nın çeşitli bölgelerinden olduğu kadar İspanya'dan, Almanya'dan ve Fransa'dan akın eden öğrencilere borçluydu. 1492'de Yahudilerin İspanya'dan sürülmesinin ardından, Yahudi kimliklerini gizleyerek Avrupa'nın çeşitli kentlerinde yaşama olanağı arayan zanaatkarlardan ve felsefecilerden bazıları Urbino'ya da geldi ve 1506'da Urbino Üniversitesi'nin kuruluşunda önemli rol oynadılar. Bunların arasında en ilginci kuşkusuz Mortinengo Baronzio'ydu. Baronzio tam bir Rönesans insanıydı ve antik felsefeden mühendisliğe, astronomiden simyaya pek çok alanda çalışmalar yapıyor, ürünler veriyordu. Onu asıl üne kavuşturan ise, eski Yunan başta olmak üzere çeşitli uygarlıklardaki labirent motiflerini derlediği, karşılaştırdığı ve bunlardan Tanrı düşüncesinin ilahi bir hakikat değil, kültürel bir yapıntı olduğu sonucunu çıkardığı çalışmasıydı. Tanrının varlığını kanıtlayacağını sanan Papa, Baronzio'ya Vatikan Kütüphanesi'nde araştırma yapma izni vermişti, ancak çalışmanın gerçek niteliği ortaya çıkınca, Baronzio Urbino'yu terk etmek zorunda kaldı ve II. Bayezit'in çağrısıyla Bursa'ya

yerleşti. *Laboris sanctum* adlı bu dev çalışmasının akıbeti bilinmiyorsa da, (gerçek adı hala bilinmeyen) Mortinengo Baronzio'nun İspanya'dan kaçarken yanında götürdüğü kitapların bir bölümünü Urbino Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulmak mümkün.

Urbino'nun gücünün, prestijinin doruk noktası, Dük II. Federico ve oğlu Guidobaldo'nun yönetiminde, 1444-1508 yılları arasında gerçekleşti. Federico, Papalık ordusunu Malatesta'lara karşı, kendi ordusunu da Papa'ya karşı yönetmişti, Lorenzo de' Medici'nin paralı askeri olarak Volteria'daki bir isyanı bastırmıştı. Kazandığı paraları anıtsal yapıların inşasına harcadı, bir kütüphane kurdu ve sanatı destekledi. Kendisine Papa IV. Sixtus tarafından 1474'te Urbino Dükü unvanı verildi. Federico kendini sanata ve edebiyata meraklı bir savaş beyi olarak tanımlar, oğlunun da bu özellikleri taşımasını isterdi. Urbino ve Pesaro'nun da içinde bulunduğu Marche bölgesi, güçlü derebeyleri arasında paylaştırıldığı ve bu aileler hem birbirleriyle, hem de otoritesini yeniden kurmak isteyen Papalığa karşı kıyasıya savaştığı için, iyi bir asker olmak varoluşsal bir öneme sahipti. Federico'nun dileği gerçekleşti: küçük yaşta (1482'de) babasını yitiren Guidobaldo gençliğinde dine yöneldiyse de on yedi yaşındayken Battista Sforza'nın (Sforza'lar da bölgenin güçlü ailelerindendi) yeğeni Albertina'yla yaşadığı fırtınalı aşk ilişkisi, kısa sürmesine karşın onda kalıcı değişimlere yol açtı. Bu aşktan geriye kalan acıyla kendini şiire ve felsefeye veren Guidobaldo, sarayda geleneksel olarak himaye edilen besteci ve müzisyenlerin yanısıra ressam ve şairlere de kapılarını açtı, Raffaello'yu, Ghent'li Justus'u, Polydore Vergilius'u yanına aldı. Guidobaldo ayrıca ömrünün son yıllarında Urbino Üniversitesi'nin kurulmasını da sağladı. Askerliğe gelince; hiçbir zaman saldırgan bir politika izlemediyse de ve savunma ön-

celikli bir yaklaşımı olduysa da, Dükalığın sınırları o öldüğünde en geniş haline ulaşmıştı.

Guidobaldo, Lucrece d'Aragon'la beşik kertmesiydi, ama bu evlilik hiçbir zaman gerçekleşmedi. Guido, onu yetiştiren ve eğiten Ottoviano degli Ubaldini'nin tavsiyesine uyarak 1490'da Mantova Markizi Federico Gonzaga'nın kızı Elizabetta'yla evlendi. Çiftin hiç çocuğu olmadığı için, Montefeldro soyu Guidobaldo'yla son buldu.

Guidobaldo 1496'da, Papalığın milisleriyle giriştiği savaşta yaralandı ve esir düştü. 1497'de imzalanan barış antlaşmasının sonucunda düşman kuvvetlerinin komutanı Orsini'ye yüklü bir diyet ödeyen Guidobaldo'nun ekonomik durumu ciddi bir sarsıntı geçirdi. Daha da kötü günler bekliyordu Dükalığı: Papa VI. Alexander'ın oğlu Cesare Borgia, yeni Fransa Kralı XII. Louis'nin koruması altında, kardinallik görevini bırakıp askeri bir kariyere başladı ve bir Papalık Devleti kurma projesini hayata geçirdi. 1502'de Urbino düştü; ancak VI. Alexander'ın ölmesi ve Cesare'ın sağlığının ciddi olarak bozulması sonucunda, dükalıklar Katolik Kilisesi'nin yönetimi altına girmekten kurtuldu. Dahası Guidobaldo, yeni Papa II. Julius'un isteğiyle Kilise güçlerinin başkomutanı oldu, ama kendi sağlığı da bozuk olduğu için bu görevi komutanları aracılığıyla yerine getirdi. İktidarsız olduğu söylenen Guidobaldo, yeğeni Francesca Maria della Ravere'yi evlat edindi ve Urbino bu ailenin yönetimine geçti. Francesca, Guidobaldo'nun kız kardeşi Paola'nın kızıydı ve bir skandalın cisimleşmiş haliydi, çünkü o doğduğu sırada annesi, yıllardır manastırda yaşayan, "kapanmış" bir kadındı. Francesca'nın gerçek babasının Massimo della Ravere olmadığı neredeyse kesindi, ama kim olduğu her zaman gizli tutuldu, hatta bir dönem, annesinin kimliği de gizlendi. Bu işin nasıl olduğu hiçbir zaman anlaşılamadıysa da, asma

bahçenin sarmaşıkları (bkz. Gizli Yaşamı Olan Bitkiler), St. Chiara Manastırı'nın bahçıvanının bu işte parmağı olduğunu söylüyor, "hatta daha da fazlası," diye eklemeyi de ihmal etmiyorlar.

Guidobaldo 1508'de Fossombrone'de öldükten sonra Urbino'nun kaderi değişti. Birkaç yıl içinde dükalık sarayı, yıldızı yeni parlamakta olan Pesaro'ya taşınınca, dağlık bir alanda, yüksek bir vadide kurulmuş olan Urbino, önemli yolların üzerinde olmamasının da etkisiyle, siyasal ve ekonomik önemini yitirmeye başladı. Buna karşın entelektüel alanda hızlı yükselişini sürdürdü – korunaklı konumu, üniversitenin gelişimine katkıda bulundu. Kent, 1626 yılında, Della Roveres'in direnişinden sonra Papalık topraklarına katıldı; Urbino'lu Gian Francesco Albani, Papa VIII. Alexander tarafından Kardinal yapıldı; Papa'nın ölümünün ardından Albani, Kasım 1700'de Papa oldu ve XI. Clement adını aldı – Urbino'nun şansı bir süreliğine de olsa dönmüştü. O kadar ki Roma'nın "konuşan" heykelleri arasında şöyle bir söyleşim geçtiği anlatılırdı:

Marforio: Söyle bana Pasquino, ne yapıyorsun?

Pasquino: Roma'ya göz kulak oluyorum, Urbino'ya taşımasınlar diye.

1860'ta İtalyan Krallığı'nın parçası haline gelen Urbino, bugün tipik ve iyi korunmuş bir Ortaçağ kenti görünümünde olmasına karşın, binalarının çoğu 17. ve 18. yüzyıllardan kalma. 15. yüzyılda inşa edilen katedraliyse büyük depremde yıkılınca 1789'da, neo-klasik stilde yeniden yapıldı.

Guidobaldo'nun Aşkları

Guidobaldo'nun aşklarından söz etmek, çocuğu olmadığı ve soyu kuruduğu için bazılarına ironik, hatta acımasızca ge-

lebilir; oysa aşkın tek meyvesinin çocuk olmadığını bilenler, bu durumda herhangi bir gariplik görmeyeceklerdir.

Guidobaldo'nun zorluklarla dolu yaşamının başlıca sorumlularından birinin Lucrece d'Aragon olduğu sıkça söylenir. Guido henüz iki yaşındayken Lucrece'le beşik kertmesi yapılmıştı – hırslı iki babanın, topraklarını ve iktidarlarını kendileri öldükten sonra da genişletmek istemesinin tipik bir ürünüydü bu düzenleme. Ne var ki Federico'nun erken ölümü sonrasında Aragon ailesi fikir değiştirdi; Guido, kadın-erkek ilişkisinin ne olduğunu bile bilmediği bir sırada, bir "kadın" yüzünden halkının gözünde küçük düştü. Urbino'lular gururlarına düşkün insanlardı ve bu gurur, reddedilmekten hiç hoşlanmayan birşey olduğu için, kendilerini yenilmiş ve reddedilmiş saydılar. Halkın bir kısmı bu haksızlığı yapanlara karşı diş bilerken, bir kısmı öncelikle böyle bir hezimete zemin hazırladığı için eski dük Federico'ya, ardından da kendine ait bir kadını çekip alamadığı için Guido'ya nefret besledi. Bu kişiler, çocuğunun olmayışını da Guidobaldo'nun kafasına sürekli kakacaktı elbette.

İlkgençliğinin sonlarında Guido, on dört yaşındaki kuzini Albertina'ya aşık oldu. Albertina, Montefeldro sarayına lavta çalışmak ve edebiyat görgüsünü ilerletmek için yollanmıştı; çok güzel ya da çok akıllı sayılmazdı, ama Guido için baştan çıkarıcı bir yanı vardı belli ki – "devlet işleri"ni bir yana bırakan Dük, sarayındaki şairlere yazdırdığı aşk dolu şiirleri kendi eliyle kaleme almakla, Albertina için bestelettiği parçaları sarayındaki müzisyenlerle birlikte çalmakla uğraşır oldu. Hocası Ottoviano degli Ubaldini bu durumdan iyice endişelenmeye başlayınca, olayları kendi akışına bırakmak yerine müdahale etmeye karar verdi, ne var ki Dük laftan anlayacağa benzemiyordu. Guido'yla bu konuyu konuşmak bile imkansız bir hale gelince Ubaldini, Albertina'nın evine dönmesini

sağlamaya çalıştı. Ubaldini'nin konuşmalarına kazara ve gizlice kulak misafiri olan Guido, hocasının planını duyunca çılgına döndü ve o akşam, seyyar bir tiyatro grubunun sarayda sahneleyeceği oyunu izlemeye giden Ubaldini'yi koridorlardan birinde hançerledi. Albertina, Guido'yu sevmiş miydi bilinmez, ama bu gözükaralık ona fazla geldi belli ki; Urbino'dan iki gün sonra ayrılan Albertina, altı ay geçmeden bir başka dükün oğluyla evlendirildi.

Guidobaldo, bu terk edilişin üstesinden hiç gelemeyecek gibi gözüküyordu, ama onu bağışlayan hocasının da yardımıyla melankoliden kurtuldu, hatta savaşlara girmeyi, topraklarına toprak katmayı, dev bir kütüphane kurmayı düşünmeye başladı, ömrünün son yıllarında gerçekleştireceği üniversite projesi de bu sıralarda ortaya çıktı. Ottoviano degli Ubaldini'nin gönül meselelerindeki tavsiyelerine de uymaya karar veren Guidobaldo, 1490'da Mantova Markizi Federico Gonzaga'nın kızı Elizabetta ile evlendi. Elizabetta'nın dedesi III. Luigi, "il Turco" adıyla anılırdı; görümcesi Isabella d'Este ise ünlü bir sanat hamisiydi (torunu Donna Eleanora d'Este'yse 1594'te Gesualdo'yla evlenecekti – "madrigallerin prensi" ilk karısını öldürttükten sonra elbette); bugün müzelerde bulunan *maiolica*'ların önemli bir bölümü, Pellipario tarafından Isabella için resimlenmişti.

Guidobaldo'yla Elizabetta'nın evliliklerinde aşk vardı, ama zamanlaması tuhaftı: evlendiklerinde her ne kadar ikisi de birbirlerinden memnun idiyse de, aşk duymuyorlardı kesinlikle; iki yıl içinde Dük, karısına aşık olduğunu anladı – Elizabetta'nın içinde bulunduğu arabanın devrildiği haberi saraya ulaştığında kapıldığı dehşet sağlamıştı bunun farkına varmasını; ama tek taraflı bir aşktı bu. Çocuk yapmak için uğraştıkları dönemde, bu yoğun çaba ve kaba başarısızlık, Guidobaldo'yu karısından yeniden soğuttu, Elizabetta ise aynı

süreçte kocasına giderek artan bir şekilde bağlandı, öyle ki, Guidobaldo ciddi bir arkebüs yarası aldığında, onsuz kalma korkusuyla neredeyse kendisi ölecekti. Guidobaldo sonunda gerçekten öldüğünde de ardında kalbi dopdolu bir kadın bırakmış oldu.

URBİNO'NUN ÖNEMLİ YAPILARI

Kent Kapıları

Urbino'ya yedi kapıdan giriliyor: Santa Lucia, Lavagine, Santa Maria, Valbona, Santa Bartolomeo, Raffaello ve Santa Filippo. Her birinin üstünde yedi kilit olduğu, anahtarlarının da yakışıklı kasap Giovanni Bruno'da durduğu söyleniyor.

Santa Lucia. Kentin en büyük kapılarından biri, Via Bramante'ye açılıyor; Dük I. Francesco Maria şerefine 1507'de yapılmış. San Francisco ya da Lizbon sokaklarını andıran Bramante, Albani Sarayı'nı geçtikten biraz sonra sağa kıvrılıp Via Raffaello'yla kesişiyor. Kapının hemen üstünde ufak bir ev var – burada eskiden bir rahibe ve bir kahin birlikte yaşıyordu, öldüklerinde de başka bir rahibe ve kahin onların yerini

alıyordu. Bu uygulamanın 1700'lerin sonuna kadar devam ettiği sanılıyor – eski mezarlığa bu kapıdan gidiliyordu, rahibenin görevi, kapıdan cenaze geçerken yol duası okumaktı; Santa Lucia kentin en doğudaki kapısı olduğu için yeni günün bu kapıdan girdiğine inanılır, kahinden de her gün için kehanetlerde bulunması istenirdi.

Lavagine. Bu küçük kapıdan girdiğinizde karşınıza Via C. Batisti çıkıyor; eğer bu kapıdan çıkarsanız Via dei Morti'de buluyorsunuz kendinizi. Kapının hemen sağında, iki katlı bir ev büyüklüğünde, tek kapılı, tek pencereli bir kilise var, ama yüzyıllardır terk edilmiş. II. Mehmet İtalya'ya çıkmaya çalıştığı sırada, 1480'de Otranto'ya gelen ve burada kalan Bursalı Hattat Bahattin, yarımadanın çeşitli kentlerinde yaşamış, 1490'ların başında da Urbino'ya ulaşmıştı. Guidobaldo'nun karısı Elizabetta'nın dedesi "il Turco," Bahattin'le yakından ilgilendi, hat sanatının inceliklerini torununa da öğretmesini istedi. Bahattin'in saraydaki görevi bununla bitmiyordu: Çocuk yapmaya çalışan soylu çifte şifalı bitkilerden bel güçlendirici ilaçlar yapması istenmişti. Bahattin'in anladığı bir iş değildi bu, ama yeni geldiği bu kentte iyi karşılanmış, saygınlık kazanmıştı, bunu kaybetmek istemiyordu – elinden geleni yapmaya koyuldu. Porta Lavagine'nin yanındaki küçük kilisenin rahibi Giorgio'yla da bu sayede tanıştı – Giorgio bitkilere, merhemlere, şurup ve ilaçlara meraklı bir adamdı. Ne yazık ki çabaları bir işe yaramadı ve ikisi de gözden düştü; buna bir de hayvanlarla cinsel ilişki kurma suçlaması eklenince Hattat Bahattin'le Rahip Giorgio kenti terk etmek zorunda kaldı. Porta Lavagine'deki kilise de zaman zaman çeşitli işlerde kullanılmasına rağmen, lanetlenmiş "boş kilise" olarak bilinegeldi.

Santa Maria. Kentin en az kullanılan kapısı, önündeki ağaçlar yüzünden neredeyse gizlenmiş. Bu kapıdan girildiğinde Via Matteotti'ye çıkılıyor, hemen karşısında St. Agos-

tino Kilisesi var. İspanya'dan kaçan Sefarad Yahudilerinden bazıları Urbino'ya sığınmak amacıyla buradan kente girdiği için "Yahudi Kapısı" da deniyor.

Valbona. Urbino'nun en görkemli kapısı, zafer takı formunda; 1621 yılında kentin ünlü mimarlarından Sigismondo Albani tarafından yapılmış. Mercantale Meydanı'na açılıyor; Via G. Mazzini izlenirse kentin kalbine, Piazza della Repubblica'ya ulaşılıyor. Takın üstündeki yazıtta önceleri Montefeldro ailesi ve mimar Albani hakkında bilgi veriliyorduysa da, Urbino'nun 1626'da Papalık topraklarına katılmasının ardından yazıt değiştirildi ve Tanrı'nın yeryüzündeki krallığını öven sözlere yer verildi, 1867'de son bir kez değiştirilerek İtalya Krallığı'na bağlılığı öne çıkaran bir metin kondu.

Santa Bartolomeo. Kent surları içinde kalan, sonradan açılmış ufak bir kapı bu. 1513-1519 yılları arasında Urbino'yu (ve Floransa'yı) yöneten Lorenzo di Piero de Medici'nin kızı Caterina de Medici (yani Kraliçe Margot – babasının ölümünden sadece birkaç gün önce doğmuştu) 24-25 Ağustos 1572'de Paris'te ve Fransa'nın pek çok yerinde Huguenot'lara (Protestanlara) karşı girişilen ve binlerce insanın ölümüyle sonuçlanan katliamı tasarlamış, Papa XIII. Gregorius bu nedenle bir kutlama madalyası bile bastırmıştı. Aziz Bartolomeo Günü yapılan bu katliamın anısına, söz konusu madalyonun büyük bir kopyası, Santa Bartolomeo adını alan kapının üstüne de işlendi.

Raffaello. Kentin kuzey duvarının ortasında yer alan, Piazzale Roma'yı ikiye bölen, Via Raffaello'ya açılan kapı. Sağ tarafında Güzel Sanatlar Akademisi, sol tarafında lise bulunduğu için "Öğrenci Kapısı" da deniyor; kapının karşısında, kent duvarlarının dışında St. Sergio Kilisesi yer alıyor.

Santa Filippo. Bu kapının da özelliği, kentin çeperinde değil, içinde olması. Ölüm Mabedi'nin Santa Filippo Sokağı-

'na olan çıkışı bu aslında; kentin kapılarından biri sayılmasının nedeni, Santa Lucia kapısına benzer bir şekilde, cenazelerin ilk bu kapıdan çıkması. 1700'lerin ortalarından sonra mezarlık taşınınca cenazeler Santa Filippo ve Lavagine kapılarından geçirilmeye başlandı.

İdeal Kent

Urbino'nun yapılarına ve sokaklarına daha yakından bakarken, 15. yüzyılın ikinci yarısında yapıldığı neredeyse kesin olan, ama ressamı hakkında kesin bir belirsizlik bulunan (Piero della Francesca, Fra Carnevale, Francesco di Giorgio Martini, Laurana, Bramante ya da bambaşka biri olabilir bu) *İdeal Kent* adlı imzasız tabloyu ele almak iyi olacak. Bu tablonun Urbino'da yapıldığı biliniyor, tablonun kendisi de Dükalık Sarayının salonlarından birinde sergileniyor; sarayın kapılarından bazıları da çok kesin bir şekilde bu tabloda yer alıyor, ama bu, ideal kentin Urbino'ya benzediği anlamına gelmemeli. Doğrusunu söylemek gerekirse, Urbino ideal kente hiç mi hiç benzemiyor aslında. Geniş bir meydan, merkezde silindirik bir yapı, düzgün sıralanmış büyük yapılar, mimari üslup – hepsi, gerçek Urbino'dan olabildiğince uzak; ancak bunun da ötesinde, tabloya yarı uhrevi bir hava veren, gizem katan şeyin aslında ne olduğu düşünüldüğünde, bunun *insansızlık* olduğu hemen anlaşılıyor. Urbino'nun sıkışık binaları arasından kıvrılan dar sokakları dolduran ve hepsi de birbirini tanıyan insanların, pencereden pencereye konuşan, Piazza della Repubblica'daki kafeleri doldurup bağıra çağıra dedikodu yapan insanların olmadığı bir kent, Urbino için ne kadar "ideal" olabilir ki?

Dönemin ünlü tiyatro oyunlarından birinin tam da bu soruyu gündeme getirdiği biliniyor. *Çalışkan Terzinin Evliliği* adlı bu oyunda Urbino Dükü'ne yeni bir kostüm diken ter-

zi, prova sırasında sinekler yüzünden deliye dönen dükü bu illetten kurtarmaya söz veriyor. Planı basit: Bugün sinek kağıdı olarak bilinen nesnenin prototipini, şeker kaynatıp ince bir beze sürerek hazırlıyor ve bunu dükün yatak odasının bir köşesine asıyor. Bu buluşu öylesine başarılı oluyor ve bunun haberi kentte öyle hızlı yayılıyor ki, Urbino halkı bir anda sarayın önüne hücum ediyor. Olanlardan habersiz terzi, yeni prova için elinde kumaşlarla evinden çıkıp kent meydanına geldiğinde, ortalıkta kimselerin olmadığını şaşkınlıkla fark ediyor. O sırada, sarayın önündeki kalabalığın gürültüsünden bunalıp kaçan Dük'ün kızıyla karşılaşıyor – Dük'ün kızı, Urbino'nun en ünlü kişisine hayranlığını gizleyemiyor – işin sonu düğün dernek oluyor elbette. *Çalışkan Terzinin Evliliği* oyunu kuşkusuz bir başyapıt değil, ama *İdeal Kent* tablosunun dev bir versiyonunun, terziyle Dükün kızının karşılaştığı sahnede dekor olarak kullanılmış olması kuvvetle muhtemel.

İdeal Kent tablosu üzerine son bir not: Ortadaki silindirik yapının bir kilise olması, tüm diğer yapıların 90° hükümdarlığını benimsemesi bir rastlantı değil, Papa'ya yöneltilmiş bir eleştiri olarak değerlendirilmeli. Dünyevi işlere karışmaktan geri durabilse bütün İtalyan kentlerini çevresine toplayabilecekken, hırsı yüzünden sürekli kan akmasına neden olmakla ve etrafında insan bırakmamakla suçlanan Papa, tablonun Dükalık Sarayı'nda bulundurulmasını daha sonra savaş nedeni (*casus belli*) olarak görecekti. Bu tablo şimdi kentin en çok satılan turistik röprodüksiyonlarına kaynaklık ediyor.

Dükalık Sarayı

Federico, 1454'te saray projesini yeniden ele almaya karar verdi ve bu iş için Floransalı mimar Maso di Bartolomeo ile

anlaştı. Çalışmaya doğu duvarından başlayan mimar, son derece yalın bir iş çıkardı ve böylece Floransa Rönesansı'nın başlangıcını belirledi. Duvardaki zarif pencereler, Floransa'dayken Donatello ve Michelozza'yla çalışmış olan Bartolomeo'nun gotik eğilimlerini ortaya koyuyor. Sarayın ana girişine Piazza Duca Federico'dan geçerek ve on bir basamaklık bir merdivenden çıkarak ulaşılıyor. Görkemli ana kapının çevresine koruyucu azizlerin heykelleri dikilmiş. Bu kapı artık kullanılmıyor ama – sarayı gezmek isteyenler az ötedeki bir yan girişi kullanmak zorunda. Ana kapının hemen ardından, kenti daha görmeden görülebilen Dome (*İdeal Kent* tablosu burada sergileniyor) ve Çan Kulesi yer alıyor. Sol taraftaki, ortasında nefis bir avlu ve eski bir kuyu bulunan dörtgen yapıysa, sarayın ana kısmını oluşturuyor. Federico'nun ömrü, sarayın yapımının bittiğini görmeye yetmemişti; üst katları çıkmak Guidobaldo'ya düştü. Sarayın batıya bakan yüzünde, Urbino'nun simgesi haline gelmiş iki ufak kule var – bunlar sarayın katları arasında geçişi sağlayan sarmal merdivenleri barındırıyor. Sarmal merdivenler Urbino'da çok moda ayrıca – beklenmedik anlarda karşınıza çıkıyor ve kot farkını gidermek için ellerinden geleni yapıyorlar.

Dikilitaş

Piazza Rinascimento'da, Saray kapısının hemen yanında yer alıyor. Küçük kentin küçük dikilitaşı, dikkatli bakılmadığında görülmediği için "Bamya" adıyla anılıyor. Bu dikilitaş, İtalya'daki diğer örnekler gibi Roma İmparatorluğu zamanında Mısır'dan değil, İstanbul'dan gelmiş. Padişah III. Ahmet, Lale Devri'nde, Boğaz'daki ve Haliç'teki yazlıklarının bahçe dekorasyonu için Mısır'daki Asuan taşocaklarından, kırmızı granitten oyulmuş çok sayıda yekpare dikilitaş getirt-

miş, ancak Versailles Sarayı'ndaki bahçe partilerine özenerek verdiği partilerden birinde bir dikilitaşın devrilmesi sonucu gözdelerinden biri ağır yaralanınca, bu anıtları teker teker elden çıkarmıştı. 1727'de kitap basımına başlayan ve 30'lu yıllarda önemli diplomatik görevler üstlenen İbrahim Müteferrika, Rusya'ya karşı Fransa'nın desteğini sağlama harekatına başlamadan önce Papalık'la bir yakınlaşma kurmaya çalışmıştı. Bu dikilitaş, büyük olasılıkla Padişah'ın haberi olmadan, Müteferrika'nın kişisel girişimiyle Papa XII. Clement'e yollandı; Papa, bu hediyeden hiç etkilenmediği gibi boyutunun ufaklığı nedeniyle hakarete uğradığını düşündü ve taşı, Kardinal Alberti'nin isteği üzerine Urbino'ya sürgüne yolladı. Bu da, Katolik dünyasıyla Osmanlı Devleti'nin arasında, daha sonraları iyice büyüyecek bir gerginliği başlatan olaylardan biri oldu.

Roma Tiyatrosu

Dükalık Sarayı'nın karşısındaki tiyatro, Urbino, Papalık topraklarına katıldıktan sonra yapılmaya başlandı ve 1631 yılında tamamlandı. En önemli temsillerse 19. yüzyılın sonlarında sahnelendi – Verdi, *Aida*'nın 1873'teki, Puccini de *La Bohème*'in 1899'daki sahnelenişine bizzat katıldı – her iki bestecinin heykeli, tiyatronun fuayesinde bulunuyor.

Üniversite Sarayı

Montefeldro'ların eski malikanesi olan bu bina, 17. yüzyılda baştan aşağı yenilendi, ama gotik özellikler taşıyan kapısı korundu. Saray olarak adlandırılmasına karşın, üç katlı, pek de büyük olmayan bir yapı bu.

1506'da Sefarad Yahudilerinin önemli katkılarıyla kurulan

Üniversite, Rönesans düşüncesinin parladığı merkezlerden biri oldu kısa zamanda. Avrupa'nın en önemli çeviri atölyelerinden biri burada oluşturuldu ve Antik Çağ'dan sayısız yapıt Latince'ye çevrildi. Yine de Urbino Üniversitesi'ni 16. yüzyılın en heyecan verici okullarından biri kılan şey, astronomi, tıp, felsefe ve doğa bilimleri alanlarında yapılan ve deneysel gözleme dayanan çalışmalardı. Astronomiyle ilgili çalışmaların kurucusu, 1496-1500 yılları arasında Bologna'da astronomi çalışan, 1501-1503 arasında Padova Üniversitesi'nde tıp eğitimi gören (o dönemde astronomi bilgisi, tıp için çok önemli sayılıyordu) Copernicus'tu. Bologna'da kaldığı yıllarda üniversitenin baş astronomu Domenico Maria de Novara'yla aynı evde kalan, onunla birlikte gözlem yapan ve şehir için yıllık astrolojik tahminlerde bulunan Copernicus, 1503'te Ferrara Üniversitesi'nden hukuk doktoru derecesi aldıktan hemen sonra Urbino'ya gitmiş, astronominin ve matematiğin önemi konusunda sarayda bir sunum yapmıştı. Santa Lucia kapısının kahinlerinin, Copernicus'un öğrettiklerinden yararlandığı söyleniyor.

Avusturyalı bilim adamı Georg Joachim Rheticus, Polonya'ya dönen Copernicus'u bulmak için 1539'da Frombork'a gittiğinde, yaşamının geri kalan kısmında çok önemli bir rol oynayacak bir kişiyle tanışacağını belki de biliyordu. Rheticus ustasına, başyapıtı *De libris revolutionum*'u bitirmesinde yardım etmekle kalmadı, yapıtın 1542'de Nürnberg'de yayımlanmasını da bizzat sağladı. 1575'te Urbino Üniversitesi'ne davet edilen Rheticus, sağlığı iyice bozulana kadar, yaklaşık bir yıl burada kaldı; madrigallerden nefret eden, o yüzden de kurduğu Camarata'yla tek sesli Antik Yunan şarkılarını yeniden canlandırmaya çalışan Vincenzo Galilei'yle dost oldu, oğlu Galileo'ya ilk özel matematik derslerini de o verdi.

Padova Üniversitesi'nde matematik hocası olan Galileo,

Jüpiter'in en büyük dört uydusunu ilk gören kişi olma konusunda Alman astronom Simon Marius'la 1618'de Urbino Üniversitesi'nde kapıştı. Büyük olasılıkla iki bilim adamı ayrı ayrı görmüştü bu dört uyduyu; ancak onları dinleyen ve çeşitli din ve bilim adamlarından oluşan heyet, Galileo'yu haklı buldu. Yine de bu uydular, Marius'un onlara verdiği adlarla (Io, Europa, Ganymede ve Callisto – mitolojide Jüpiter'in aşkları) anılır. Marius 1624'te öldükten sonra bile Galileo'nun hışmından kurtulamadı, ama herşeyi ondan çaldığı yollu suçlamalarına artık yanıt verebilecek durumda değildi.

1566'da ilk genişlemesini yaşayan ve Papa VI. Pius'un desteğiyle edebiyat ve hukuk fakültelerini bünyesine katan Urbino Üniversitesi'ne 1671'de, Papa IX. Clement tarafından resmen "üniversite" unvanı verildi.

Bugün Urbino Üniversitesi, uluslararası akademik camiada özellikle fizik, ekonomi ve psikoloji bölümleriyle, bir de düzenli olarak gerçekleştirdiği ve akademisyenlerin katılmaya can attığı kongreleriyle tanınıyor.

Raffaello'nun doğduğu ev

15. yüzyıldan kalma üç katlı, dik bir yokuşla çıkılan bir yapı burası, şimdi elbette müze olarak değerlendiriliyor; özgün eşyalar konmuş içine olabildiğince. Ufak, kemerli bir avlusu var, çok güzel ışık alıyor. Mimarı Sante di Peruzzolonda Colbordolo. Raffaello'nun nefis otoportrelerinden biri de burada sergileniyor.

St. Chiara Manastırı

Giorgio Martini tarafından yapılan, Dükalık Sarayı'ndan sonra Urbino'daki en görkemli yapı; babası Federico'nun

1482'deki ölümünden sonra Paola burada yaşamaya başladı, gündelik yaşamdan el-etek çekti. Guidobaldo onu sık sık ziyaret ederdi, ama karısı Elizabetta'dan habersiz olarak – gelin, görümcesinden hiç hazzetmezdi çünkü. Bugün bu yapının bir bölümünde Istituto Superiore Per le Industrie Artistiche (ISIA) bulunuyor.

Albornoz Kalesi

15. yüzyılda inşa edilen, nefis bir manzarası olan, yüzyıllar boyu terk edildikten sonra restore edilen ve artık Güzel Sanatlar Akademisi'ne ev sahipliği yapan bu kale, bir önceki yüzyılda papalığın Avignon'dan (Fransa) İtalya'ya dönmesini sağlayan İspanyol Kardinali ve hukukçusu Gil Alvarez Carillo de Albornoz'un adını taşıyor. Albornoz herşeyden önce bir askerdi; din adamı olmaya sonradan karar verdi ve 1338'de Toledo başpiskoposu oldu. Kastilya kralı XII. Alfonso'nun yanında Müslümanlara karşı savaştı. Başarıları, Papa VI. Clement'in dikkatini çekti ve 1350'de kardinal oldu. 1357'ye kadar İtalya'da, yerel derebeyleri ve despotlara karşı savaştı ve büyük başarılar kazandı. Avignon'a dönüp 19. yüzyılın başlarına kadar Papalık Devletlerinde yürürlükte kalacak olan anayasayı (*Liber constitutionum sanctae matris ecclesiae*) yayımladı. Ertesi yıl yeniden İtalya'ya gitti ve hem paralı asker çetelerini ortadan kaldırdı, hem de Bologna'yı Visconti ailesinin elinden aldı; böylece Papalık Devletleri yeniden birleşmiş oldu ve Papa'nın İtalya'ya dönmesinin önünde hiçbir engel kalmadı.

St. Bernardino Kilisesi

Bramante'nin 15. yüzyılda yapımını başlattığı, büyük olasılıkla Francesco di Giorgio tarafından bitirilen bu zarif ve sa-

de kilise, bugün II. Federico'nun, Guidobaldo'nun ve karısının mozolesi aynı zamanda. Urbino'nun güneyindeki ağaçlıklı tepede yer alıyor. Burada garip bir hataya da dikkat çekmek gerekir belki: Kilisenin içinde, Federico'nun büstünün üstünde yer alan levhada, Dükün 1482 olan ölüm tarihi Romen rakamlarıyla MCCCCLXXXII olarak yazılmış – bu sayı 1718'de Londra'da düzenlenen Uluslararası Romen Rakamları Kongresi'nde kararlaştırıldığı gibi MCDLXXXII şeklinde yazılıyor artık.

Sinagog

Kentin ana kapısından girince hemen sağdaki ilk sokağın başında yer alan, ufak tefek bir yapı bu, yapım tarihi 16. yüzyılın başlarına denk geliyor. Kentin ilk Yahudi mahallesi de burada, Via Stallacc, Via G. Mazzini ve Tiyatro Sokağı ile sınırlanan üçgende kurulmuştu. Paolo Ucello'nun altı parçalı yapıtı "Kutsanmış Mayasız Ekmek Mucizesi," Yahudilerin Urbino'ya yerleşmesinden önce (büyük olasılıkla 1460'ların sonunda) yapılmış olmasına karşın, ressamın deli bakışını doğrularcasına, yetmiş yıl sonra gerçekleşecek bir katliamın öngörüsünü taşıyor.

Ölüm Mabedi

Urbino'nun kuşkusuz en gizemli iki yapısından biri olan Ölüm Mabedi'nde Ölüm Kardeşliği barınıyor. Bir tür keşiş yaşamı süren, on yedi yaşını aşmış erkeklerden oluşan bu grup, Urbino'daki cenaze işlerini yürütüyor, mezarların bakımını yapıyor, mezar taşlarını yontup yazılarını yazıyor, duaların düzenli bir şekilde okunmasını sağlıyor. Papalık tarihindeki ilginç olaylardan biri de Ölüm Kardeşliği'yle ilgili.

1440-1470 yılları arasında Avrupa'da ciddi bir siyasal güç haline gelen gizli Holéy Sevner örgütünün İtalya şubesi olan Inferno Sciturquo'nun yönetim merkezinin Urbino olduğunu ileri süren bazı kaynaklar, Ölüm Kardeşliği'nin de bu örgüte bağlı olduğunu, hatta kolektif liderliğini yaptığını düşündürecek verilerden söz ediyor. Papa V. Nicholas (1447-1455) ile Papa II. Paul (1464-1471) arasındaki dönemde papalık kurumu ciddi bir kriz geçirmişti – bu dönemde papalık yapan III. Callistus ve II. Pius'un otorite boşluğundan yararlanan Urbino'lu kardinal Federico Malaponte, kendini Papa ilan ederek III. Urbinius adını aldı. Papalık tarihi incelendiğinde, daha önce Urbinius adlı hiçbir papanın olmadığı, III. Urban'ınsa 1185-1187 arasında papalık yaptığı görülüyor. Bu açıdan, Federico Malaponte'nin kendine seçtiği öncüllerin kim olduğu sorusu anlam kazanıyor ama yine de yanıtsız kalıyor. Roma'yla Urbino arasında savaşa varabilecek bir gerginlik çıktı ve ancak 1464'te, III. Urbinius'un öldürülmesiyle son buldu. Cinayetin bizzat Ölüm Kardeşliği tarafından, Inferno Sciturquo'nun emriyle işlendiği söyleniyor.

Inferno Sciturquo ile ilgili olabilecek son bir not: İspanyol hekim ve filozof Francisco Sanches, 1581'de Toulouse Üniversitesi'nde felsefe öğretirken, sonraları çok ünlü olacak bir risale yazdı ve bu risalede, matematiksel gerçekleri ve Aristoteles'in bilgi kuramını reddetti. Sanches'e göre gerçek bilgiye erişmek imkansızdır çünkü duyularımız güvenilmezdir, nesnelerin gerçek doğalarına nüfuz edemezler; dünya ise devamlı bir akış ve değişim halindedir, herşey birbirine bağlıdır ve bu yüzden hiçbirşey tek başına anlaşılamaz, bilinemez; herşeyin nedeni başka birşeyin nedenine ve nedenin nedenine vs. bağlıdır ve güvenilir, herşeyi kapsayıcı bilgi, yalnızca Tanrı'ya aittir. Sanches'in risalesinin adı *Quod nihil*

scitur ("Neden Hiçbir Şey Bilinemez") idi; kuzeni Michel de Montaigne'in 1576'da yazdığı, *Raimond Sebond için Savunma*'ya bir yanıt niteliği taşıyordu bu risale. Inferno Sciturquo'nun adıyla bu risalenin adı arasında açık bir benzerlik varsa da, bir farklılık da var ve bu farklılığın anlamını açıklamak bugüne kadar uzmanları aşan bir "challenge" oldu. Bu arada, her iki filozofun Holéy Sevner'la bağlantısı olduğunun ileri sürüldüğünü eklemek herhalde gereksiz.

Kütüphane

Urbino'da bugün ne yazık ki başlı başına bir kütüphane yok ve bu da büyük olasılıkla Federico'yla Guidobaldo'nun kemiklerinin sızlamasına yol açıyor; buna karşın üniversitenin, dükalık sarayının ve kiliselerin kendi kitaplıkları var. Bir de "Eksiltilmiş Duygular Kütüphanesi"nden söz etmek gerekiyor – Guiseppo Cusano'nun aynı adla 1850'de yayımladığı roman Urbino'da geçiyor; söz konusu kütüphane, Ölüm Mabedi'nin hemen yanında. Bilinen kütüphanelerden farklı olarak burada, ***maiolica***'ların içinde, duyguların kristalleştiği anların anıları biriktiriliyor; her *maiolica*, içindeki duyguyu anlatacak şekilde, *istoriata* stilinde süsleniyor. Bugün Ölüm Mabedi'nin yanında, Corso Garibaldi üstündeki küçük binanın girişinde, Cusano'nun romanından söz eden bir plaket bulunuyor.

Lise

Burası aslında iki lise – Klasik Raffaello Lisesi ve Lavrana Fen Lisesi. Gianfrancesco Albani'nin 1699'da kurduğu Collegio di Nobili, 1884-1885'te Bölge Lisesi'ne dönüştürülmüştü. Raffaello Lisesi'nde dört bölüm bulunuyor: Klasik,

dilbilim, turizm ve muhasebe. Fen Lisesi'nin tiyatro kolu ve fizik müzesi özellikle dikkate değer. Bu iki lisenin tarihindeki kara günlerden birini burada anmanın çok da gerekli olmadığını söyleyecekler çıkabilir: Raffaello Lisesi IV A öğrencisi Sara Guglielmi, Lavrana Lisesi Tiyatro Kulübü'nün *Hedda Gabler* oyunundaki ufak rolü için sahne arkasında sırasını beklerken, sahne perdesinin halatıyla boğulmuş olarak bulundu. On yedi yaşında, sessiz, yumuşak, sportif bir kız olan Sara'nın katili bugüne kadar hala bulunabilmiş değil; ancak Sara'nın öldürüldüğü gün, ailesiyle birlikte yaşadığı Cagli'den (Urbino'dan 35 km. uzaklıkta bir yerleşim birimi) okula otostopla geldiği, onu ördek yeşili Alfa Romeo'suna alan "yakışıklı" yabancının, oyunu izleyeceğini Sara'ya söylediği, arkadaşlarının ifadelerinden biliniyor. Cinayetin işlendiği günden beri Marche bölgesinin lise öğrencileri, bu katilin peşinde; kurdukları internet sitesi üzerinden birbirleriyle haberleşiyor ve yeni ipuçlarını değerlendiriyorlar.

Botanik Bahçesi

Doğanın ortasında, surlarla çevrili, neredeyse tek bir yapıdan oluştuğunu düşündürecek denli sık dokulu bir kentte bir botanik bahçesine rastlamak hoş bir duygu yaratıyor insanda. Küçük bir bahçe bu gerçi, ama Federico'nun çalışma odasındaki tahta kaplamalarda yer alan sincapların esin kaynaklarının torunları burada yaşıyor; Urbino halkı onların entelektüel olduğunu düşünüyor (bkz. Karakterli Hayvanlar). Bu bahçenin bir diğer özelliği de, Calvino'nun kitabının onuruna, çınar ağaçlarından birine yerleştirilen bir baron kuklasıyla, *Ağaca Tüneyen Baron* enstalasyonunun gerçekleştirilmiş olması.

Via dei Morti

Kentten mezarlığa uzanan yolun ilk kavşağa kadar olan bölümü, yalnızca cenazelere değil, cadı avlarına da sahne olmuştu. Guidobaldo'nun yeni dük olduğu yıllarda Kuzey İtalya, Almanya ve Fransa'da cadı avı oldukça yaygınlaşmıştı; Papa VIII. Innocent, *Summis desiderantes affectibus* adlı yapıtını 1484'te yazmış ve cadılığı Şeytan'a tapınmayla özdeşleştirmişti; 1486'da Heinrich Kramer ve Jacob Sprenger, *Malleus maleficarum* adlı, iyi araştırılmış ama kadınlara son derece düşmanca yaklaşan çalışmalarını tamamlamıştı. Bu iki yapıt, cadı avlarının iyice artmasına neden oldu. Guidobaldo, Urbino'da cadı olup olmadığının belirlenmesi ve cadıların (Papa'nın isteği doğrultusunda) kedileriyle birlikte öldürülmesi emrini verdiğinde kentte büyük bir terör havası esti; on kadın ve ne hikmetse İtalyan olmayan ikiz iki kız çocuğu Şeytan'a hizmet etmekle suçlandı ve kent halkı bir gece, ellerinde meşalelerle bu insanları Via dei Morti'den aşağı, mezarlığa doğru kovaladı. Mezarlıkta daha önce açılmış büyük çukura itilen bu zavallılar, daha sonra diri diri gömüldü. Bugün bile Urbino'daki bazı evlerin duvarlarında, Satanizm'i simgeleyen tam ay tutulması resmi var ve öldürülen sarışın, yeşil gözlü ikiz kızların kent halkından intikam alacağı günün geleceği efsanesi anlatılıyor.

Piazza della Repubblica

Urbino'nun merkezi; bütün yolların çıktığı meydan. Öğrenciler burada toplaşıyor, gitar çalıp şarkı söylüyor. İki kafesi var, yanyana, kendi ülkelerindeki yaşamlarından sıkılan turist kızlar bellerine önlük takıp burada garsonluk yapma hayalleri kuruyor. Dünya Kupası olduğunda her iki kafede

dev ekranlı birer televizyon kuruluyor ve müşteri çekme yarışı yapılıyor; televizyonu en yükseğe koymayı başaran, yarışı da kazanıyor. Corso Garibaldi'nin başında, sağ tarafta, ufak, iddiasız ama nefis kokular yayan bir de fırın var (bkz. Önemli Kişiler).

ÖNEMLİ KİŞİLER

Urbino'nun delisi

Adı Giofranco de Grandi olarak bilinse de herkes ona "Tech" diyor, çünkü sürekli olarak teknolojiden, yeni buluşlarından ve NASA'nın üçkağıtçılığından (Tech'e göre aya adam yollanması tümüyle bir palavra) söz ediyor. Danimarkalı turistlere uyuz oluyor, aslında bulaşık bir herif; kafelerden bedava besleniyor ve bunu gizleme gereğini hiç duymuyor. Garsonlarla muhabbeti koyulaştırabilen turistler, Tech'in çeşitli hikayelerini dinleyebilir – bir gün Terje adında bir İsveçliyle nasıl şirket kurma planları yaptığını, başka bir gün Kültigin adlı bir Türkle depremleri önceden haber verecek bir duyum sistemi üzerinde üç gün boyunca ortalık yer-

de bağıra çağıra tartıştığını, Horst adında bir Alman'a evlenme teklif ettiğini ve feci dayak yediğini örneğin.

Rodolfo Guzzi

Geleneksel Kurbağa Yarışı'nı son yirmi yılda 18 kere kazanan yerel kahraman. Bir şampiyon. Kurbağa Yarışı, Urbino'nun gurur kaynağı eğlencelerinden biri, her yıl Paskalya'dan sonraki ilk Pazar günü düzenleniyor. 16 kişi katılıyor yarışa ve Via Saffi boyunca, içinde bir kurbağanın oturduğu el arabalarını dikilitaşın önündeki "Varış" çizgisine kadar itiyorlar. Tabii kurbağalar hiçbir zaman uslu uslu oturmuyor; yere sıçradıklarında durup onları yakalamak ve arabaya geri koymak gerekiyor. Bütün yarışmacılar 16. yüzyıl giysileri giymek zorunda; yarışı kazanan kişi, kentin en güzel kızı tarafından öpülerek ödüllendiriliyor, ona eliyle sosis yedirmeye hak kazanıyor ve bir sonraki yıla kadar, küçük bir altın tacı emanet alıyor. Guzzi, bu yarışın gerçek anlamda ustası; tekniğinin temelini, kurbağasını neredeyse hiç sıçratmadan taşıması oluşturuyor. Son kurbağası Principe de ayrı bir karakter sayılmalı (bkz. Karakterli Hayvanlar).

Fırıncı Pierrot

Corso Garibaldi'nin başındaki ufak fırının ilk sahibi Pierrot, karşıdaki çamaşırhaneyi işleten Colombine'e aşıktı vaktiyle; ne var ki Colombine gönlünü duvar boyacısı Arlequin'e kaptırınca bütün dünyası yıkıldı. Arlequin elbette renkli bir kişiydi; Colombine'i alıp oralardan götürmesi hiç de zor olmadı. Pierrot ne yapabilirdi ki, "Aşk acısı nedeniyle kapalıyız!" yazısını fırının kapısına asmaktan başka? Ancak Arlequin'in renkleri bir süre sonra soldu Colombine için;

boyacının arabasından bir kış gecesi gizlice atladı ve Urbino'ya döndü, soluğu fırında aldı. Onun dönmesiyle sevinçten çıldıran Pierrot, derhal bir Colombine heykeli yaptı hamurdan, fırına attı. O sırada Arlequin de geldi fırına, Colombine'in peşisıra. Heykel pişince üçü birlikte Colombine'i yediler. Bu da Urbino'da anlatılan ve yemenin sevişmeden daha önemli olduğunu gösterdiğine inanılan bir hikaye işte.

Dr. Juvenal Urbino

Marquez'in romanı *Kolera Günlerinde Aşk*'ın kahramanlarından biri; seksen bir yaşında, ev ziyaretleri yapan, çok kültürlü ve çok saygın bir doktor. Fermina Daza'yla elli yılı aşkın bir süredir evli, ama küçük bir kaçamak yapıp evliliğini sarstığı için vicdan azabı çekiyor. Satranca ve düzene bayılıyor. Kaçan papağanını yakalamak için çıktığı mango ağacından düşüp ölüyor sonunda. Urbino'da kendisiyle ilgili bir heykel ya da plaket yoksa da Botanik Bahçesi yetkilileri, bir mango ağacı için ödenek çıkarır çıkarmaz Doktor'la ilgili bir enstalasyon yapmaya kararlı.

Sir Floris ve Sir Floridas

Arthur'un Ölümü'nde, Kral Arthur'un iki adamı. 500 askerle Urbino'ya gelmişler ve kentin dışında kamp kurmuşlardı. Kent halkıyla çarpışmışlar ve köprüyü ele geçirip kente girmişler, surlara kendi krallarının bayrağını asmışlardı. Bunun üzerine Kral Arthur da Urbino'ya gelmiş ve askerlere, hiçbir kadına ve kıza tecavüz etmemeleri emrini vermişti. Milano'dakiler bunu duyunca Kral Arthur'a büyük paralar yollayıp kendilerini de bağışlamasını istemişti. Sir Floris ve Sir

Floridas'ın heykelleri bugün kentin köprüsünün iki başında yer alıyor.

Francesco Camuffo

Urbino'da deniz olmamasına karşın, 1553'te Dükün Amirali olmayı başarmış kişi. Camuffo ailesi beş yüzyılı aşkın bir süre boyunca, on sekiz kuşaktır gemi yapımıyla ve denizcilikle uğraşıyor. Ailenin yaşayan en büyük erkeği olan Marco Camuffo, şirketlerinin idari işlerinden sorumlu kardeşi Giacomo'yla birlikte her yıl Haziranın ilk Cumartesi günü Urbino'ya geliyor ve Piazza della Repubblica'daki havuzda uzaktan kumandalı maket tekne yarışını yönetiyor. Yarışmanın koşulu, teknelerin yarışmacılar tarafından yapılması. Camuffo'lar en iyi tekne tasarımını da ayrıca ödüllendiriyor.

Kurt adam

Urbino'da kurt adamlardan pek hoşlanılmıyor. 16. yüzyılın başlarında Loreto'nun kutsal hazinelerini yağmalamak isteyen Urbino ordusunun günahkar askerleri, Tanrı'nın yolladığı kurt adamlar tarafından hezimete uğratılmıştı efsaneye göre. Her yıl 15 Mart gecesi, bu olay simgesel olarak yeniden sahneleniyor; 1992'den beri kurt adam rolünü Urbino'nun tek Çinlisi Kim Okami üstleniyor. Törenin sonunda herkese açık bir ziyafet veriliyor.

Frater Luca

Urbino'nun en yaşlı muhasebecisine verilen jenerik ad. Muhasebecilik, Rönesans'tan beri Urbino'nun gurur kaynaklarından biri olmuş – çağdaş muhasebenin temelini oluşturan

çift-girişli (double-entry) muhasebeyi bulan Frater Luca Bartolomes Pacioli (aslında Pacioli, Benedetto Catrugli'nin *Delia Mercatura et del Mercante Perfetto* -Mükemmel Ticaret ve Tacir Üstüne- adlı yapıtından yola çıktığını açıkça söylüyor), 1494 yılında tamamladığı ve dönemin bilinen tüm matematik ilkelerini bir araya getirdiği *Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita* adlı yapıtına, "De Computis et Scripturis" -Hesaplar ve Yazılar- başlıklı bir bölümü, "Urbino Dükü'nün halkı, iş yaparken tam bir rehber olarak kullanabilsin" diye eklemişti. "Frater Luca" unvanı, o günden bu yana yerleşmiş olan bir gelenek.

Will Durant

1885'te doğmuş, Katoliklikten sosyalistliğe geçmiş olan bu adam, 1929'da *Uygarlığın Hikayesi* adlı yapıtını yazmaya başlamış ve elli yıl boyunca yalnızca bu kitap üstünde çalışmıştı. Dev yapıtın 1953'te yayımlanan beşinci cildi Rönesans dönemini anlatıyor ve Urbino'ya özel bir yer veriyor. Durant'a göre, Federico'nun çizgisi sonraki dükler tarafından hakkıyla izlenebilseydi, Urbino modern dünyanın en güçlü merkezi haline gelebilirdi. Durant'ın kızı tarafından kaleme alınan biyografisinde bu alçakgönüllü ama iddialı tarihçinin Kuzey İtalya'yı boydan boya dolaştığı, onu en çok etkileyen yerlerin başında Urbino'nun geldiği anlatılıyor.

Johan Isaacson

1949 doğumlu İsveçli bir doktor olan Isaacson, elli yaşına bastığı yıl motosikletle İtalya turuna çıktı (Suzuki Freewind XF650). Sexten-Urbino-Aquila-Scanno-San Gimignano-Lago di Maggiore-Sexten parkurunda o kadar mutlu

oldu ki 2002 yılında yeniden İtalya'ya gitti. İkinci gidişinde İtalya Turu'na denk geldi – Urbino'ya girdiğinde her taraf bisikletçi doluydu. "Bisiklet mi iyidir, motosiklet mi?" konulu bir bar tartışmasında görkemli bir şekilde yenildi ve çeşitli uluslardan on sekiz yarışçının içkilerini ödemekle kalmadı, parçalarına ayrılan (deconstruction) motosikletinin yeniden yapımını (reconstruction) bekleyerek Urbino'da iki gün geçirmesi gerekti. Kendisiyle sürekli alay edilmesine rağmen Urbino hakkında tek bir kötü söz söylediğini duyan olmadı.

Giovanni Caldarone

Urbino Üniversitesi Spor Hekimliği profesörlerinden. Batı uygarlığı ve tıp tarihine şu sözlerle geçmiş: "Hareketsiz bir yaşama biçimi, çeşitli hastalıkları tetikleyebilecek bir risktir. Hem kasları, hem de fiziksel gücü etkiler. Hareketsizliğe alışmış yaşlı bir insan, duruş biçimini değiştirir ve kırılganlaşır. Ağrılı eklemleri kötüleşir, enerji harcaması azalır. Diğer kötü sonuçlar kilo alma, kan şekeri ve kolesterol düzeylerinin yükselmesidir. İnsanlar yaşlandıkça daha az sıvı almaya eğilimli olduğu için damar hastalıklarına, yüksek tansiyona, sindirim sistemi hastalıklarına daha sık yakalanırlar."

Saro ve Luca di Bartolo

Urbino Belediyesi Turizm Kurulu adına iki fotoğraf kitabı hazırlayan fotoğrafçılar. Saro'yu fotoğraf çekmeye alıştıran Luca olmuştu; üniversite yıllarından beri arkadaştı ikisi, sonra birbirlerini buldular, arkadaş olarak bulduktan sonra bir de sevgili olarak buldular yani ve bir daha da bırakmadılar. Luca zaten şişmanlık sınırındaydı; Saro'ysa evlendikten sonra

şişmanladı. Birlikte dünyanın çeşitli yerlerine gidip fotoğraf çektiler, insanlarla ve portreleriyle değil, doğayla ve binalarla ilgilendiler daha çok. Urbino kitapları işini Saro'nun eniştesi sayesinde aldılar. Bugün internetteki Urbino fotoğraflarının önemli bir kısmını onlar çekmiş.

Vincenza Villano

1995'te Amerika'da, Rutgers Üniversitesi'nden İtalyan Filolojisi doktoru olarak mezun oldu, ama dört yıl sonra öldü. Yine de bu kısa süre içinde ders verdiği öğrencilerine yoğun bir Urbino sevgisi aşıladı – Urbino'ya gelen öğrenci sayısına önemli bir katkıda bulunmuş olduğu rahatlıkla söylenebilir. Vincenza'nın Urbino tutkusu doğuştan değildi – Güney İtalya'da doğmuştu, Urbino'yu da ilk kez 1972'de bir sonbahar günü gördü. Geleneksel Uçurtma Festivali'nin düzenlendiği gündü bu – daha sonra kocası olacak Giovanni, sarı takımda yarışıyordu. Evlendikten sonra Milano'ya taşındılar, 1987'de de Amerika'ya yerleştiler, ama aradaki dönemde, Urbino'ya gitmedikleri tek bir yıl olmadı. Urbino'yu gören öğrencileri Vincenza'ya buradan kart ve mektup yazdı, bu geziden ne kadar memnun kaldıklarını anlattılar, Vincenza'yı asla unutmayacaklarını söylediler.

DuchessUrbino

Küçük bir kızken babasıyla İtalya'ya dolaşan, Urbino'ya hayran kalan, büyüdüğünde de bu adı kendine internet kimliği olarak seçen bir Manhattan'lı. 11 Eylül'den iki hafta önce New Jersey'ye taşındı. Operada çalışıyor, en büyük merakıysa bahçesinde bitki yetiştirmek. Gotik ve Rönesans temalı bu bahçede, tıp alanında kullanılan bitkilere (örneğin cilt

hastalıklarına birebir gelen thuja) ve 18. yüzyıl güllerine ağırlık veriyor, kök hormonunu biraz fazla kullanıyor. Bir gün delirir ve evsiz barksız kalırsa Urbino'daki botanik bahçesine yerleşmeyi planlıyor.

KARAKTERLİ HAYVANLAR

Sincap

Dük Federico, küçük çalışma odasının duvarlarını, tahta üzerine yapılmış tablolarla kaplatmıştı, bunlardan birinde, bir meyve sepeti ve hemen yanında profilden bir sincap vardı, geri planda iki çift sütun, onların da gerisinde bir ırmak ve bir göl, karşı kıyıda da Urbino görünüyordu. Federico'nun sincaplara karşı özel bir ilgisi olduğu biliniyor – Dük için sincaplar bilgiye duyulan merakı simgeliyordu, bu tabloda sincabın yanında duran sepet de bilginin meyveleriyle doluydu elbette. Bu bilgi mabedinin Urbino'nun dışında olması, kente uzaktan bakıyor olması, bir savaş beyi olan Federico'nun sanatlar karşısındaki ezikliğini mi simgeliyordu, yoksa bu, Ur-

bino'yu gözeten bir bilgi tanrısının (ölümünden sonra, Styx'in karşı kıyısına geçmiş bir Federico?) sarayından görünüm müydü, bilinmiyor. Bilinen şey, Urbino'da yüzyıllardır geçerli olan (ama turizmin baskısıyla biraz gevşemiş bulunan) sincap yeme yasağının varlığı.

Kurbağa

Grimm Kardeşlerin "Kurbağa Prens" masalı, bir Urbino hikayesine dayanıyor aslında. Albertina'nın, Guido'nun aşkına karşılık vermeyerek onu bir kurbağa gibi ortada bıraktığını, Guido'nunsa bir kurbağanınkine benzer haykırışlarla Urbino sokaklarını çınlattığını anlatan bir halk şarkısı bile var. Kurbağa sonunda saraydan kaçıyor, Dükün adamları da bir kurbağaya dönüşmüş olan efendilerini saraya geri getirmek için sokaklara düşüyor. Koskoca bir dükü (çok genç de olsa) karga tulumba taşıyacak değiller – her biri, içine lacivert kadife döşenmiş birer el arabasıyla çıkıyor dükü aramaya. Sonunda Guido'yu bulan muhafiz, onu el arabasının içinde saraya geri getiriyor ve Guido, Elizabetta'yla evlenene kadar kurbağa olarak kalıyor, saraydan dışarı adımını bile atmıyor. Urbino'nun geleneksel kurbağa yarışı da elbette bu hikayeden kaynaklanıyor.

Kurt ve tilki

Urbino'da kurt adamlardan korkuluyorsa da, kurtlara ve tilkilere karşı belirli bir sempati beslendiği söylenebilir. Kurtla tilkinin çan kulesinde geçen masalı, bugün Urbino'lu çocuklara uyumadan önce hala anlatılıyor: Kurt, çan kulesinin yönetiminden sorumlu zangoçmuş ve günde yedi kez çanı çalıp, halkı duaya çağırırmış. Tilkiyse kulenin tam kar-

şısındaki evde yaşıyormuş ve gün boyu uyuyup gece avlandığı için, çan sesinden son derece rahatsız oluyormuş. Sonunda bir kış günü bu gidişe dur demeye karar vermiş ve kulenin dibine gidip kurda seslenmiş: "Kurt kardeş, biraz aşağı gelsene!" Ama kurt, çanı bırakıp inmek istememiş, görevine çok bağlı bir kurtmuş. Tilki de kolay kolay pes edecek biri değilmiş tabii: "Nehirde nefis balıklar var, gidip avlamak istiyorum, ama bacağım sakat; beni götürürsen nasıl balık tutulacağını sana da gösteririm, hemen dönüp kendimize ziyafet çekeriz," demiş. Kurt her ne kadar iyi bir zangoçsa da, çok obur bir hayvanmış, "ziyafet" lafı aklını başından almış. "Hemen gidip döneriz ama, değil mi?" diye yalvarır bir sesle sormuş. "Tabii, tabii," demiş tilki, "bu balıklar öyle aptal ve öyle lezzetli ki, yarım saate kalmaz sofraya oturmuş oluruz bile." Bunu duyan kurt, ağzını şapırdatarak kuleden aşağı uçarcasına inmiş, sakat numarası yapan tilkiyi sırtına bindirmiş, birlikte nehre gitmişler. Nehrin üstü buz kaplıymış. Tilki kurda, nehrin ortasına kadar gitmesini söylemiş, sonra da buzda bir delik açmasını istemiş. Kurt deliği açınca, "Şimdi kuyruğunu suya daldır," demiş tilki, "balık geldiğinde de hemen çek. Ben şarap alıp geleceğim, nefis bir yemek olacak." Tilki seke seke uzaklaşmış, kurdun görüş alanından çıkınca da koşarak eve dönmüş ve yatağa atlamış. Kurt, kuyruğu delikte, bekleyip durmuş; tek bir balık gelmediği gibi, bir süre sonra buzdaki delik de yeniden donmuş ve kurt nehrin ortasında kalakalmış. Tilkiyse deliksiz bir uyku çekmiş.

Kedi

Cadılardan çok korkulduğu dönemlerde kedilere de kötü gözle bakılırdı Urbino'da, ama zamanla bu korkunun ye-

rini saygı aldı, iki nedenden ötürü: Birincisi, Urbino Dükü'nün en astığı astık, kestiği kestik zamanlarında bir kedinin sakin adımlarla saraya girdiği ve adamlarına bağırıp çağırmakta olan Dük'ün karşısına geçtiği, öfke saçan Dük'e aldırmaksızın yalanarak kıçını temizlemeye koyulduğu, arada alaycı mı, aldırışsız mı olduğu anlaşılamayan bakışlarla Dük'ü izleyip yeniden yalanmaya döndüğü, çok anlatılan bir hikaye. Dük korkusuyla tir tir titreyen Urbino halkı, bu korkusuz kediye kahraman gözüyle bakmış. "Kediler kralla-ra bakabilir," deyimi de zaten buradan geliyor. İkinci neden de birincisine bağlı: Bu kahraman kedinin Kediler Kralı olduğu, Urbino'nun birbirine bağlanan damlarında geceleri kimselere görünmeden yüzyıllardır dolaştığı, kentteki bütün siyah-beyaz kedilerin de onun soyundan olduğu söyleniyor. Federico'nun hayaleti de bir başka hikayeye göre bu damlarda dolaşıyor, ancak Kediler Kralı'yla karşılaşmamaya özen gösteriyor.

Kartal

Urbino'nun ambleminde yer alan hayvan; diğer pek çok amblemde de olduğu gibi gücü, yenilmezliği ve yükselme tutkusunu simgeliyor. Dükalık Sarayı'nda bu motife sık sık rastlanıyor; Urbino'nun başkent unvanını yitirdiği günden beri bu kartalların zaman zaman gözyaşı döktüğünü iddia eden görgü tanıkları var.

Ejder

Dük Federico, gücünün simgesi olarak kartaldan sonra en çok ejderi benimsemişti; sarayının dış duvarları için, Francesca di Giorgio Martini'nin eskizlerinden yola çıkarak Ambro-

gio Barocci'ye bir dizi ejder kabartması yaptırmıştı. Bugün bunlardan yalnızca ikisi özgün yerlerinde duruyor, diğerleri koruma amacıyla sarayın içine alınmış. Sanat tarihi yorumcuları, bu ejderlerin Dükalık Sarayı'nın dış duvarlarına yerleştirilmesinin, simgesel anlamda bir koruma sağlamak için olduğuna inanagelmiş – bu yorumun ancak kısmen doğru olduğunu söylemek gerekiyor. Saray duvarlarındaki on üç ejder, gerçekten de bekçilik görevini yerine getirmek için orada, ancak korudukları Federico ya da onun sarayı değil, sarayın ünlü dehlizlerinden birinin vaktiyle ulaştığı, ama şimdi kapanmış olan bir yeraltı hücresi ve o hücrede bulunan bir ejder yumurtası. Urbino efsanelerinden biri, bu yumurtadan dev bir ejderin çıkacağını ve kentin kaderini değiştireceğini anlatıyor.

Akrep

Aslında Urbino'da akrebe pek rastlanmaz, hastane ve morg kayıtları da son yüz on yıldır akrep sokmasından ölen kimseyi göstermiyor. Yine de Urbino'da çeşitli yapıların birbirine benzemeyen yerlerinde akrep çizimlerine rastlanıyor; işin daha da tuhafı, bu çizimler çok farklı yıllarda yapılmış olmasına karşın birbirlerinin neredeyse aynısı.

İblis

Polo Ucello'nun, Ölüm Mabedi'nin girişinin üzerine bir iblis motifi işlediği söyleniyor; aynı söylentiye göre Ölüm Kardeşliği de ezelden beri Şeytan'ın hizmetinde. Bu doğru değil elbette; Mabedin girişinin üstünde de söylendiği gibi bir motif yok.

GİZLİ YAŞAMI OLAN BİTKİLER

Silybum marianum

Salatanıza koymayı düşüneceğiniz bir bitkiye benziyor, yeşil ve sivri köşeli yaprakları var. Denizi özlüyor, şehrin bir gün sular altında kalmasını dört gözle bekliyor, ama deniz buralara kadar geldiğinde onun eline ne geçecek, bilinmiyor. O yine de bekliyor ve beklerken de denizle ilgili herşeyi öğrenmeye çalışıyor, öğrendiklerini tekrar ediyor, küçüklerine anlatıyor. Bu bitkinin en trajik yanı, tuzlu suda derhal ölmesi herhalde.

Cistus creticus

Pembe çiçekleri var; ilk Hıristiyanların ve sonraki azizlerin vücutlarında çıkan yaraların daha sonra bu bitkinin çiçeklerine dönüştüğü söyleniyor. Bu çiçeklerin neden kan kırmızısı değil de pembe olduğunun sorulması, bu efsaneye inananları belirgin şekilde kızdırıyor; inançlarının ve söz konusu bitkinin, dolayısıyla da ilk Hıristiyanların çektiği acıların hafifsendiği hissine kapılıyorlar. Gereksiz bir alınganlık bu – pembenin, sulandırılmış kırmızı olmadığını bilmek için teolog olmak gerekmiyor.

Citrus deliciossa

Göze çok hoş görünen bir ağaç bu, çiçeği de tatlı, ama meyvesi öldürseniz yenmiyor. Kadınların da böyle olduğunu söyleyen bir grup ihtiyar var Urbino'da; limon ağaçlarının altında oturuyor, gençken gönüllerini kaptırdıkları kadınların onları nasıl aldattığını, nasıl yüzüstü bıraktığını, nasıl hapse girmelerine yol açtıklarını anlatıyor da anlatıyorlar. Bunların hepsinin uydurma olduğunu Urbino'nun yerlisi gayet iyi bilse de, turistik değeri olduğu için bu ihtiyarlara dokunmamayı yeğliyorlar.

Smilax aspera

Yaprakları kalp biçiminde olan bu bitki, karın yağacağını önceden hissediyor. Yapılan araştırmalar, bu bitkinin kar sandığı şeyin aslında dolu olduğunu, yani karın yağacağını hissettiğinde aslında dolu yağdığını ortaya koydu. Bunu ona söylemeye henüz kimsenin cesaret edememiş olması da Urbino'luların duygusallığını gösteriyor.

Domalan

Urbino'yu çevreleyen ormanlarda bol miktarda yetişen, hatta tarımı yapılan bir mantar türü. Yumurtadan çıkacak ejderin dünya yüzüne ulaştığında yalnızca domalan yiyerek besleneceğini düşünen kişiler var Urbino'da, ama bu bilgiyi nasıl kullanmaları gerektiğinden emin değiller – ejderin açlıktan ölmesi için domalanın kökünü kurutmaya mı çalışmalılar, yoksa tam tersine bu mantarı korumaya alarak, tükenmesine asla izin vermemeliler mi? Sorunun kaynağı, ejderin dünya yüzüne çıktığında Urbino'nun kaderini ne yönde değiştireceğinin bilinmemesi. Birkaç yıl içinde, bu tartışmanın da kentin geleneksel etkinliklerinden biri haline gelmesi ve bir festival şeklinde, her yıl belirli bir günde kutlanması bekleniyor. Ayrıca belirtmek gerek ki, Urbino'da domalan yenmesine kesinlikle karşı olan, domalan veren lokantaları sabote eden, ormanda domalan toplayan turistlere (Danimarkalı olsun olmasın) saldıran gizli bir grup da türedi.

Dükalık Sarayı'nın Asma Bahçeleri

Türünün en estetik örneklerinden. Sarayın içinde olup bitenleri Urbino halkına gizlice anlatan dedikoducu sarmaşıklarla uzun yıllar boyunca savaşan dükalık yönetiminin, her yıl yeniden çıkan sarmaşıkları yok edemeyince, çareyi sarayı Pesaro'ya taşımakta bulduğu anlatılıyor. Ne var ki asma bahçesinin sarmaşıkları dedikoduyu bundan sonra da bırakmamış, Urbino'luların hikayelerini yine Urbino'lulara ve dinlemesini bilen turistlere anlatarak kendilerine yeni meşgaleler yaratmış.

LCA

The Lab for the Culture of the Artificial. Urbino Üniversitesi'ne bağlı olarak çalışan bu yarı-gizli birim, "yapay" kavramını çok çeşitli açılardan inceliyor ve üniversitenin biyoloji laboratuvarında geceleri yapay bitki üretimi üzerinde çalışıyor. Kendi buluşları olan bir domalan türünün, Urbino çevresindeki ormanlara yerleştirildiği ve yakında bitki örtüsünü büyük oranda değiştireceği söylentisi, uluslararası camiada olduğu kadar, gurmeler arasında da yaygın.

GÜNDÜZ YAPILACAKLAR

Paskalya'dan sonraki Pazar günü Kurbağa Yarışı, Ağustos ayının üçüncü Pazar Günü Dük Festivali, Eylül ayının ilk Pazar günü Uçurtma Festivali izlenebiliyor. Her ayın son haftası bitpazarı kuruluyor. Yaz aylarında genellikle bisiklet yarışçılarına denk gelmek, onlara tezahürat yapmak mümkün. Ancak Urbino'da yapılabilecek şeyler bunlarla sınırlı değil.

Dükalık Sarayı'nın içindeki basamakları saymak

Bu konuda hala kesin bir sonuca ulaşılamamış olması kimilerine garip gelebilir, ancak 1991'de kurulan Merdiven İzleme Komitesi, yıllar içinde çok sayıda gönüllünün katılımına karşın bu sayıyı kesinleştirme yolunda fazla ilerleyemedi.

Her sayışta basamak sayısının farklı çıkması bir yana, yıllar içinde bu sayının artmakta olduğunu düşündürecek sonuçlar alınıyor. Konuyla ilgili çeşitli efsaneler var elbette, ama en ilginci, Dükalık Sarayı'nın merdivenlerinin bu özelliğe 1537 yılında, İstanbul'daki Ayasofya Katedrali'nin yapımının tamamlanışının bininci yılında kavuştuğu iddiası – bilindiği gibi Ayasofya için de benzer bir efsane, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nde aktarılıyor.

Akreplerin izini sürmek

Hayvanlar bahsinde belirtildiği gibi, Urbino'da pek çok binada akrep çizimi var. Bunları saptamak, kataloglamak, karşılaştırmak, yapılış yıllarını, en azından kronolojik sıralarını belirlemek için kulüpler kurulmuş durumda; her akrep çizimi için basılan ufak kartlar, koleksiyoncuların yüksek ücretler ödeyerek biriktirdiği nesneler haline geldi bile.

Kafeler arası tavla turnuvası

1998 Dünya Kupası sırasında, Piazza della Repubblica'daki iki kafede oturan Türk turistlerin maç arasında vakit geçirmek için bulduğu bu turnuva fikri, o zamandan beri Urbino'da yaz aylarının başlıca eğlencelerinden biri haline geldi. Dünya Kupası sırasında daha fazla müşteri çekmek için birbiriyle yarışan bu iki kafenin arasındaki ezeli rekabet de işin tuzun biberi oldu. Turnuva şöyle yapılıyor: Her iki kafenin müşterilerinden üçer kişilik takımlar oluşturuluyor (kaç takımın çıkacağı katılımcı sayısına bağlı); bu üç kişiden biri zar sorumlusu oluyor ve karşı kafeden eşleştikleri takımın zar sorumlusuyla birlikte, iki kafenin arasındaki tarafsız bölgede bulunan zar masasında oturup sırayla zar atıyorlar; ikinci

oyuncu, rakip takımın nasıl oynadığını izlemek ve kendi takımının masasına gelip tavlada rakibin o hamlesini oynamakla yükümlü (oyun çift tavlayla oynanıyor); üçüncü kişiyse takımı adına, zarcının bağırdığı zarı oynuyor. Maçlar altı set; mars var ama adı "düklemek."

Webcam üzerinden bahis oynamak

Piazza della Repubblica'da, Via Vittori Veneto ile Via C. Battisti'nin köşesine yerleştirilmiş bir webcam var; ikinci bir webcam de Piazza Duca Federico'ya bakıyor; iki Piazza, Via Puccinotti ve Via Venetto'yla birleşiyor. Urbino'nun tek internet kafesi Webster'da (Piazza Gherardi) oturan kızlı erkekli gençler, arkadaşlarını bu iki piazza'ya yolluyor ve hangisinin, seçilen turistlerle yakınlık kurmayı başaracağı üzerine iddiaya giriyorlar. "Yakınlık kurma"nın alt sınırı, "espresso içmek" olarak saptanmış.

Dilenmek

Hali vakti yerinde gençler arasında yaygın olan, ama başka gelir ya da yaş gruplarından kişiler tarafından da bireysel ya da grup olarak oynanabilen bir oyun. Genellikle sabit bir nokta belirleniyor ve buradan geçen turistlerden, saati sorar gibi para isteniyor. Sese özel bir acındırma tonu katmamak gibi bir racon var. Eğer bir yarışma yapılıyorsa, Alman ve Japon turistlerin verdiği paralar ikiyle çarpılarak sayılıyor.

Müze rehberliği

Belediye yetkililerinin pek sıcak bakmadığı ve engellemeye çalıştığı bir etkinlik bu; müzelerin, özellikle de Dükalık

Sarayı ve Albani Müzesi'nin önünde durup, buralara gelen ziyaretçilere rehber numarası yapmak ve onlara müzeyi dolaştırmaktan ibaret. Bu etkinlik, zaman içinde kendi performans sanatçılarını yetiştirdi; bunların yaptığı canlı kayıt kasetleri Urbino'da yer tezgahlarında satılıyor, konuşmalardan bazı bölümlere internet üzerinden de ulaşılabiliyor. İnsanların nelere inanabildiğini görmek açısından yer yer çok eğlenceli işler bunlar.

GECE YAPILACAKLAR

Çılgın eğlenceyi, dans etmeyi sevenlerdenseniz, Pesario'ya gitmeniz ve Urbino'nun huzurunu bozmamanız daha doğru olacak. Urbino geceleri şarap içmek, kitap okumak, sohbet etmek, gitar çalanları dinlemek, Ortaçağ sokaklarını arşınlamak, sert çarşaflarda sevişmek ve hepsini de asla adı konmayan bir korkunun eşliğinde yapmak için. Giardini Pubblici'ye girmeyi başarırsanız mp3-çalarımızda mutlaka Nick Cave bulunsun. Kent dışına çıkacaksanız mutlaka yürüyerek yapın bunu; St. Bernardino Kilisesi'nin yolu ay ışığında nefis oluyor, üniversitenin yolu ve terası da öyle. Gürültü çıkarmamak koşuluyla, gece ikiden sonra yapılabilecek bazı şeyler yok değil:

Dikilitaşın çevresinde dönen atlıları seyretmek

Piazza Rinascimento'daki dikilitaşı bazı geceler atlıların ziyaret ettiği söyleniyor. Anlatılanlara bakılırsa eski ama çok gösterişli kostümler giymiş olan bu atlılar, yeni kaşağılanmış atlarıyla birden Via Saffi'de beliriyor ve dörtnala dikilitaşa doğru koşup etrafında dönmeye başlıyor. Kalabalık bir grup bu, biniciler birbirlerini kısa ciritlerle dürtüyor; atından düşen yarışma dışı kalıyor ve ezilmemek için hemen küçük meydanın kenarına çekiliyor. Çoğu zaman atı, dikilitaşın çevresinde koşmayı sürdürüyor. Atının üstünde kalmayı başaran son binici yarışmayı kazanıyor, ama ödülün ne olduğunu bilen kimse yok.

Kediler Kralı'nın peşine düşmek

Bu daha çok Urbino yerlilerinin, uyuyamayan küçük çocuklarıyla oynadığı bir oyun, ama fotoğraf çekilmemesi koşuluyla yabancıların da katılmasına izin verdikleri oluyor. Esas olarak Via G. Mazzini'nin kuzey tarafındaki mahallede oynanıyor, ama Stallace-Mazzini-Garibaldi ile çevrili adacıkta da uzun bir süredir oynanmakta. Uyumayan çocuğun babası ya da annesinin, damda bir tıkırtı duyduğunu söylemesiyle başlıyor oyun. Bu tıkırtıyı bir süre sonra çocuk da duyuyor – Kediler Kralı'nın geldiği anlaşılıyor. Bunun üzerine dama çıkılıp çıkılmayacağı tartışılıyor – anne bunun Kediler Kralı'nı rahatsız edeceğini söylerken, baba onu bu sefer görebileceklerinden emin olduğunu vurguluyor, ikisi de bir ağızdan, Kral'la ilgili hikayeler anlatmaya başlıyor. Çoğu zaman çocuklara bu kadarı yetiyor, kısa süre içinde uyuyakalıyorlar; kimi zamansa dama çıkmak için tutturuyorlar. Bunun çaresi yok – dama çıkılıyor; damdan dama geçmek de serbest ve gerekli önlemler alındığı için tehlikeli de değil. Bu geçişler elbette diğer çocukları uyandırıyor, onlar da anne ve/ya baba-

larıyla dama çıkıyor; heyecanlı takip bir saatten önce bitmiyor, serin ve temiz havanın, bir de kovalamacanın etkisiyle çocuklar odalarına döner dönmez uykuya dalıyor.

Yahudi tefecinin altınlarını aramak

Bir hikayeye göre 1500'lerin başlarında Yahudi bir tefeci, İsa'ya küfrettiği için yakılarak öldürülmüş, ama altın ve değerli taşlarla dolu sandığı hiçbir zaman bulunamamış. Her ayın (güneş takvimine göre değil, ay takvimine göre) beşinci ve on dokuzuncu günlerinin gecesinde bu tefecinin Urbino'ya dönüp sandığını aradığı söyleniyor. Gece saat üçü vurduğunda Urbino'nun bilinmeyen bir yerinde, kaldırıma düşen bir altın paranın sesi duyuluyor – tefeci sandığını bulmuş. Sabaha kadar paralarıyla oynuyor, ama onları alıp götüremiyor; gün ağardığında da ortadan kayboluyor. Bu sandığın hala Urbino'da bir yerde durduğuna inanıldığından, sözü edilen gecelerde, evden gizlice kaçmış ilköğretim çocuklarının ve bazı sarhoşların Urbino sokaklarında ses çıkarmadan ve kulak kabartarak yürüdüğünü görmek mümkün.

Federico Koşusu

Ağustos ayının üçüncü Pazar gecesi yapılıyor. Kendi döneminde Rönesans'ın en önemli kentlerinden biri olan Urbino'nun bugün turistlere ve öğrencilere muhtaç halini içine sindiremeyen Dük Federico'nun, Dükalık Festivali'nin de verdiği öfkeyle geceyarısı sokaktaki Urbino'luları kovalaması, kent sakinlerinin de boğaların önünden kaçışan İspanyollar gibi dükün önünden kaçması ve bu sırada kent sokaklarını cümbüşe boğmasından ibaret bir eğlence bu. Hemen her yıl birkaç kişi yaralanıyor.

URBİNO'DA KESİNLİKLE YAPILMAMASI GEREKENLER

Urbino'lular her ne kadar hoşgörülü görünseler de, aksi olabilen insanlar; bazı şeylerden hoşlanmadıkları açıkça belli oluyor, ama bunların ne olduğu her zaman o kadar belli olmuyor. Aşağıdaki önerileri ciddiye alıp almamak, elbette herkesin kendi bileceği şey.

Festivaller sırasında bir fotoğrafçının öldürüldüğünü duyarsanız, amatör hafiyeliğe soyunmayın. Urbino Polis Karakolu'nu kızdırmakla kalmayabilirsiniz.

Eşiniz doktorsa, Ölüm Mabedi'nden uzak durun.

İtalya'da bomba patlatmayı düşünen, üçüncü dünyalı bir teröristseniz, kulelere çıkmaya kalkışmayın.

Kimyacıysanız, Urbino sokaklarında manyetik polarizas-

yonla ilgili sorular sormayın – özellikle de NATO askerlerine.

Fizikokimyacıysanız, f-elementlerinin organometalik özellikleriyle ilgili araştırmalarınız hakkında Piazza della Repubblica kafelerinde yüksek sesli tartışmalara girmeyin.

Çingeneyseniz Urbino'ya kirli iç çamaşırlarıyla gelmeyin.

Felsefeciyseniz ama Spinoza'dan anlamıyor ya da hoşlanmıyorsanız, bunu kimseye belli etmeyin. Hobbes'u da sevmiyorsanız, kış aylarında gelseniz daha iyi olur.

Biyologsanız, protein zehiri üreten bakterilerle fazla haşır neşir olmayın.

Marksistseniz, Dükalık Sarayı'nı tek başınıza gezmeyin.

Tiyatrocuysanız, toprağa yalınayak basmayın.

Mimarsanız, ukalalık etmeyin.

Piazza della Repubblica'da, çeşmeyi arkanıza aldığınızda karşınızda kalan kafelerden en soldakinin garsonundan kalem istemeyin, nereden pul alabileceğinizi sormayın, kendinizi kızın yatağında bulursunuz.

Kentin delilerine bulaşmayın.

Dehlizlere açılmış kitapçı dükkanlarının dip taraflarına gitmeyin.

Üniversite ormanında tek başınıza dolaşmayın, ağaçların arkasından fırlayıveren Danimarkalıların uygunsuz teklifleriyle karşılaşabilirsiniz.

St. Domenico Kilisesi'nde yalnızca rahibeler vardır, ama burada kalmazlar, her sabah sekizde işe gelirler. Yolda onlara soru sorarlardan ve kiliseyi ziyaret edenlerden hoşlanmazlar.

Sokak çeşmelerinden su içmeyin – soğuk ve billur sandığınız su, sıcak ve sarı çıkabilir, ejder çişi bile olabilir.

Arabanızı üniversite otoparkına bırakmayın, başına bir iş gelmesin.

NEREDE KALINIR?

Urbino'da kalmak istiyorsanız yapabileceğiniz en iyi şey, bir ailenin sizi konuk etmesini sağlamak. Bunu başarmak sanıldığı kadar kolay değil, çünkü Urbino'lular zor beğenen insanlar ve neyi, kimi beğenecekleri önceden bilinemiyor. Örneğin bir yıl kısa saçlı Kanadalı kızları, öbür yıl Venezuela'lı uzun boylu delikanlıları, daha ertesi yıl sarışın Türkleri sevebiliyorlar; kimseyi istemedikleri yıllar olduğu gibi, ilk gelene kapılarını açtıkları yıllar da oluyor. Eğer bir Urbino ailesinin yanında kalabilirseniz, sabah kahvaltıda nefis çörekler yiyeceksiniz, akşamları enfes soslarla yapılmış makarnayla doyacaksınız, üstüne de limonlu bir pastaya hayır diyemeyeceksiniz demektir. Ailelerin küçük çocukları meraklı oluyor, oda

kapıları da genellikle kilitlenmiyor – misafir bekleyin. Bu çocuklar çoğu zaman eğlencelidir, onca turist gördükleri için biraz bilmiş oluyorlar, ama şımarık değiller.

Oteller Urbino'nun dışında. Auto Park Oteli üç yıldızlı olmasına karşın berbat, mutfağında hiç iş yok, odaları da çok küçük. Dei Duchi Oteli'nin yatakları güzel, sabunları da zeytinyağı kokuyor. Tortorino Oteli'nin odalarının çoğunun manzaralı pencereleri var, hele bazılarından Urbino'nun en güzel pencereleri görünüyor – yanında dürbün getirmeyi akıl etmiş olanlar için elbette. Bonconte Oteli dört yıldızlı tek otel, ama barı çok sıkıcı; yine de Abba ve BoneyM'den hala gına gelmemişse deneyebilirsiniz.

NEREDE NE YENİR?

Hafif yemeyi sevenler, Urbino'da günlerini hiç sıkılmadan *prosciutto&fromaggio* sandviçleriyle geçirebilir. Midesine düşkün olanlar mutlaka *vincigassi*'yi denemeli – domalan, krema, ragu ve tavuk ciğeriyle doldurulmuş, yumurtalı bir börek bu. Yörenin özelliği olan domalan, çorbadan ana yemeğe ve tatlıya kadar herşeyde kullanılıyor. Sincap eti güya hiçbir yerde bulunmaz ama garsona alçak sesle sorarsanız size kıyak çekme olasılığı var. Taverni degli Artisti'nin pizzaları şahane, özellikle enginar kalbi ve fesleğen içereni. Duvarları süsleyen kopya tabloların hepsini patronun oğlu yapmış. L'Angolo divino biraz pahalı ama leziz yemekler sunuyor, şarap çeşitleri de bol. Lokanta sahibi eski bir denizci – iyi bir şarap açtırırsanız size Japon denizlerindeki maceralarını anlatabilir.

URBİNO'DA NASIL GİYİNİLİR?

Kesinlikle renkli. "Cool" olmaya çalışan kasıntı tiplerden olmayın, grinin tonlarını aşın, parlak renkli şeyler götürün yanınızda, yoksa oradan almak zorunda kalırsınız ve üzülürsünüz. Kadınlarda askılı bluzlar, erkeklerde bermuda şortlar her zaman revaçta. Büyük ve cafcaflı güneş gözlükleri için de ideal bir yer Urbino. Geceleri hemen herkes beyaz gömlek giyiyor ve kollarını kıvırıyor.

Marche bölgesi yetkilileri, özellikle Urbino'lu erkeklerin beyaz atlet giyme alışkanlığını kırmak için yıllardır uğraşıyor, ama bu o kadar yaygın ki, Urbino'yla ilgili bütün turistik kitaplarda, atletli bir erkek, fotoğraflardan birine mutlaka sızıyor – ya pencereden bakarken, ya uzakta sarmal merdivenleri çı-

karken ya da bir turist kızla konuşurken. Yetkililerin bu konuda duyarlılık göstermelerinin nedeni, AB'nin turistik bölgelerde çalışanların koltukaltı kıllarıyla ilgili yönetmeliği. Urbino'lu erkekler, koltukaltlarını tıraş etmeyi kesinlikle reddediyor, üzerlerindeki atlet de bu durumu açıkça sergilediği için halkla yerel yetkililer arasındaki, ve bu yetkililerle AB komiserleri arasındaki gerilim bitmek bilmiyor. Urbino'da 2001 yılında kurulan bir sivil girişim, beyaz atletle ilgili bir festival oluşturmaya çalışıyorsa da henüz sağlam bir konsept bulabilmiş değil.

Urbino'luların bir başka merakı da turistlere geleneksel giysilerden türetilmiş elişi kreasyonlarını satmak. Gerçekten de yaz aylarında, haftasonları hemen her sokakta yer tezgahlarında bu tür giysiler satıldığını görmek mümkün: Nerede giyeceğinizi asla bilemeseniz de sahip olmadan edemeyeceğiniz bluzlar, garip kesimli pantalonlar, kaba örgülü kazaklar, deri ve madeni aksesuvarlar... Ancak alışveriş yaptıktan sonra içinizden bir ses, Urbino'luların sizinle dalga geçtiğini söyleyecek – dinlemeyin, yürümeyi sürdürün.

URBİNO'DA OKUNACAK KİTAPLAR

Bu elbette tam bir liste değil:
Mat Wynne; *Urbino'nun Kahramanı*
Heinrich Kramer ve Jacob Sprenger; *Şeytan Çekici*
Macchiavelli; *Prens*
Dante; *İlahi Komedya*
Baldassare Castiglione; *Saraylının El Kitabı*
Leonardo da Vinci; *Defterler*
Vergilius; *Şiirler*
Will Durant; *Uygarlığın Hikayesi, cilt 5*
Edith Templeton; *Cremona'daki Sürpriz*
Paolo Volponi; *Urbino'da Son Sahne*
David Borgenischt, Joe Borgenicht; *Aksiyon Kahramanının El Kitabı: Televizyon ve Filmlerde Görülen Numaralar*

Peter Tompkins, Christopher Bird; *Bitkilerin Gizli Yaşamı*

Bruce H. Wilkinson, David Kropp; *Sarmaşığın Sırları*

Andy Collins; *Zindanlar ve Ejderler*

J.R.R. Tolkien; *İki Kule*

Daniel Ewan Weiss; *Tekerlekli Bela*

Daniel Clowes; *Hayalet Dünyası*

Umberto Eco; *Ortaçağda Sanat ve Estetik*

Robert H. Brace; *İktidarsız Hıristiyanlara Bir Reçete*

Gerhard Köpf; *Piranesi'nin Düşü*

İdris Şah; *Büyülü Dergah*

URBİNO'DAN AYRILIRKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Urbino'dan ayrılabiliyorsanız, hiçbirşeye dikkat etmeniz gerekmez.

"Yıldırımlar aralıksız bir şekilde düşüyor Urbino'ya sokakta insanlar basiretleri bağlanmış gibi koşuyor ama kaçamıyor ciple Porta Lavagine'den giriyoruz zar zor burayı ideal kente dönüştürmeye kararlı bir deus ex machina sanki civciv gibi eziliyor insancıklar çocuklar yaşlılar... ölmeyenler ölenlerin başında ağlıyor ama görmedikleri birşey var her cesede bir iblis tecavüz ediyor dev bir orji alanına dönmüş Urbino damların üstü çiftleşen kedi kaynıyor ve Jeff Buckley çınlatıyor ortalığı artık hallelujah haklıymışsın yanılmamışsın sürtünme seslerinin korosu geri vokalde nasıl bir titreme her tarafta buram buram ejder kokuyor sokaklar kartallar uçuşuyor üstümüzde ağlamayan"

Gitmeyecekler İçin Urbino, düşsel bir yolculuğun irkiltici bir izdüşümü.

Cem Akaş'ı tanıyıp seven ve tanımak isteyen tüm okurlar için...

Cem Akaş

Urbino'nun karanlık sokaklarında birbirine benzeyen iki gölge dolaşıyor. Bu iki gölge şehrin yazgısını değiştirirken, günümüz Türk edebiyatının gözde kalemlerinden Cem Akaş da dille usta işi bir oyun kuruyor.

§ EVEREST

ISBN 975-289-371-6

9 789752 893719

www.everestyayinlari.com